3

ARKITEKTEN

HOLD
Dominia: Otto Mønsteds Kollegium
ner Panton: Kroen ved Langesø

MEDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

RKITEKTEN ÅRG. 61 1959 NR. 3 SIDE 45-60 AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 3. FEBRUAR 1959

Christian Conrad Bønecke.

den 16de Iuli 1847.

Skydeskive fra Det Kongelige Kjøbenhavnske Skydeselsk

VÆRDIFULD TRADITION

Murermester Christian Conrad Bønecke har opført Vridsløselille-Fængslet, som ligger på venstre hånd når De østfra kører mod Hedehusene. De skulle for resten engang besøge Hedehus-Teglværket, hvo vi gerne vil præsentere Dem for en fuldt moderne produktionsteknik baseret på ældgammel tradition Se på vore sten, og overbevis Dem om kvaliteten – men lad Dem ikke nøje med det. I dag kan de subjektive bedømmelse – som ikke skal underkendes – følges op af objektive målinger på et videnska beligt grundlag. Talrige egenskaber skal et byggemateriale besidde for at være velegnet til at danne e ydermur. De har brug for at kende vore produkters egenskaber, og De er altid velkommen på

HEDEHUS-TEGLVÆRKET

A/S HEDEHUS-TEGLVÆRKET · HEDEHUSENE · TELEFON: NR. 2 · DREJ: (03) 38

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:
Poul Erik Skriver (ansv.)
Chr. Enevoldsen
Redaktionsudvalg:
Johan Pedersen (leder), Jarl Heger, Erik Nilsson, Elliot Hjuler, Henning Meyer og Gehrdt Bornebusch
Annonceredaktion:
Bertel Barnholdt (annoncechef)
Lillian Schmidt (sekretær)
Redaktionens adresse: Bredgade 66, København K, tlf. Minerva 1290.
Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage før udsendelsesdagen.
Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 52 kr. årlig.
Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den ansvarshavende redaktørs regning. Kun når det udtrykkeligt er angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters Landsforbunds standpunkttagen.

ERINDRINGSLISTE

Akademiets rejsestipendier
Af Akademiets rejsestipendier og legater er der to rejsestipendier, der kan søges af arkitekter. De skal søges inden 15. februar 1959.

Lokal offentlig idekonkurrence om en idrætshal m. v. i Haderslev.
Spørgsmål og svar, se side *A* 86 i dette nr. af *Arkitekten*.

Offentlig projekt-konkurrence om en skole i Birkerød
Afleveringsfrist: 20. april 1959.

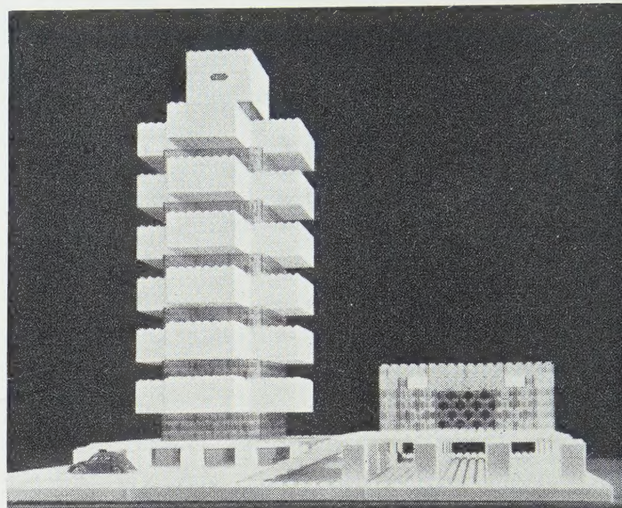
F. N. s tekniske bistandsprogrammer
Der er to eksperstillinger under F. N. s tekniske bistandsprogrammer, den ene med organisation og administration af kooperativt byggeri i Pakistan som opgave, den anden med standardisering af byggematerialer i Centralamerika, arbejdssted Guatemala, se side *A* 84 i dette nr. af *Arkitekten*.

Finske textiler i Kunstindustrimuseet
Textilfirmaet L. F. Foght afholder en udstilling af arbejder af unge finske textilkunstnere i Kunstindustrimuseet i København. Udstillingen er åben daglig fra 13-21, sidste dag 8. februar.

Paul Klee-udstilling, Statens Museum for Kunst.
Åben hver dag, også mandag, kl. 10-17. sidste dag 15. februar. Entré: 2 kr.

ARKITEKTENS FORLAG
Bredgade 66, København K. Minerva *1290.
Forlagsleder: R. Dahlmann Olsen.

I dette hæfte indlæg fra:
Dansk Fiberplastic
C. M. Hess' Fabrikker A/S
Evers & Co. A/S

Nyt byggemateriale - til modeller

De fleste kender legetøjsfabrikken *Lego's* plasticbyggeklodser. Mange, også fuldbefarne arkitekter, ha[r] vel også bygget huse med disse klodser, som jo e[r] nemme at håndtere uden værktøj af nogen art.

Nu mener fabrikken at det må kunne lade sig gør[e] at lave arkitekturmodeller med Lego-klodser. Naturligvis ikke nøjagtigt detaljerede modeller, men modeller, der rent skitsemæssigt skal markere bygninger a[f] forskelligt volumen. Det er i virkeligheden ikke noge[t] fabrikkens folk har fundet på. Det er en grupp[e] østrigske arkitekter, der har henledt opmærksomhe[den] den på denne mulighed. De har anvendt hvide o[g] glasklare Lego-klodser til en model, som ses herover. Man kan uden tvivl opnå en vis virkning med diss[e] klodser.

Lettere tilpasning af gulv- og vægfliser

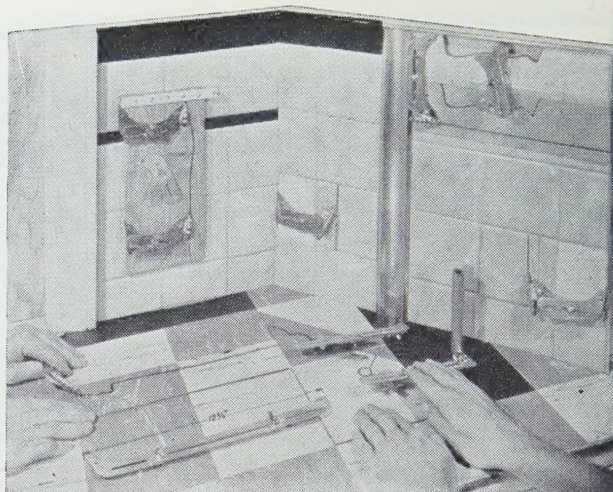
„Profiltegneren" overfører ujævnheder og afmærke[r] for rørudskæringer.

Snedkeren, flisesætteren og gulvlæggeren kender all[e] besværet med tilpasning mod hjørner, der ikke er hel[t] lige, spidse eller stumpe vinkler, en profileret indfatning eller et centralvarmerør. Man klarer sig måsk[e] med tommestokken, stikker nogle mål ud fra forskellige faste punkter; eller man „kører" langs med de[n] uregelmæssige væg med en klods og en blyant. De[t] giver ikke altid det bedste resultat, selv suppleret me[d] årelang rutine og et godt øjemål.

De amerikanske håndværkere har fået et lille enkel[t] redskab, der i væsentlig grad kan lette vanskelig tilpasning af denne art. „Profiltegneren" består af tr[e] hoveddele, udført i galvaniseret jern: et mellemled hvorpå de to spidse ben kan glide og fastholdes i de[n] ønskede stilling med støtteskruen. På det ene be[n] sidder en blyantsholder, der iøvrigt kan flyttes ove[r] på det andet ben, hvis det er fordelagtigt. Profilapparatet spænder fra 10 til 32 cm.

Brugen er simpel: det ene spidse ben følger de[n] ujævne væg, det andet – med blyanten – aftegner pro[-]

Se HFB side 281, 336, 337, 338

Profil-tegneren spænder fra ca. 10 cm – se ophængningen på flisevægge – til 32 cm som vist på det fuldt udtrukne eksemplar på gulvet. De vises her forskellige anvendelsesmuligheder: tilpasning af gulvfliser lang fodpanel, udskæring for rør og afmærkning af vægfliser

filen på den genstand, der skal tilpasses. Drejer de sig f. eks. om gulvfliser, lægges den række, der ska tilpasses, over den sidst lagte række, og profil-tegnere indstilles på nøjagtig flisebredde – og så kører ma løs langs fodpanelet, mens blyanten på fliserne af tegner alle uregelmæssigheder.

Fabrikanten oplyser, at udsalgsprisen i USA er 9 cents (ca. kr. 6,75). *BC-T*

Køkkeninventar samles i aluminiumsramme

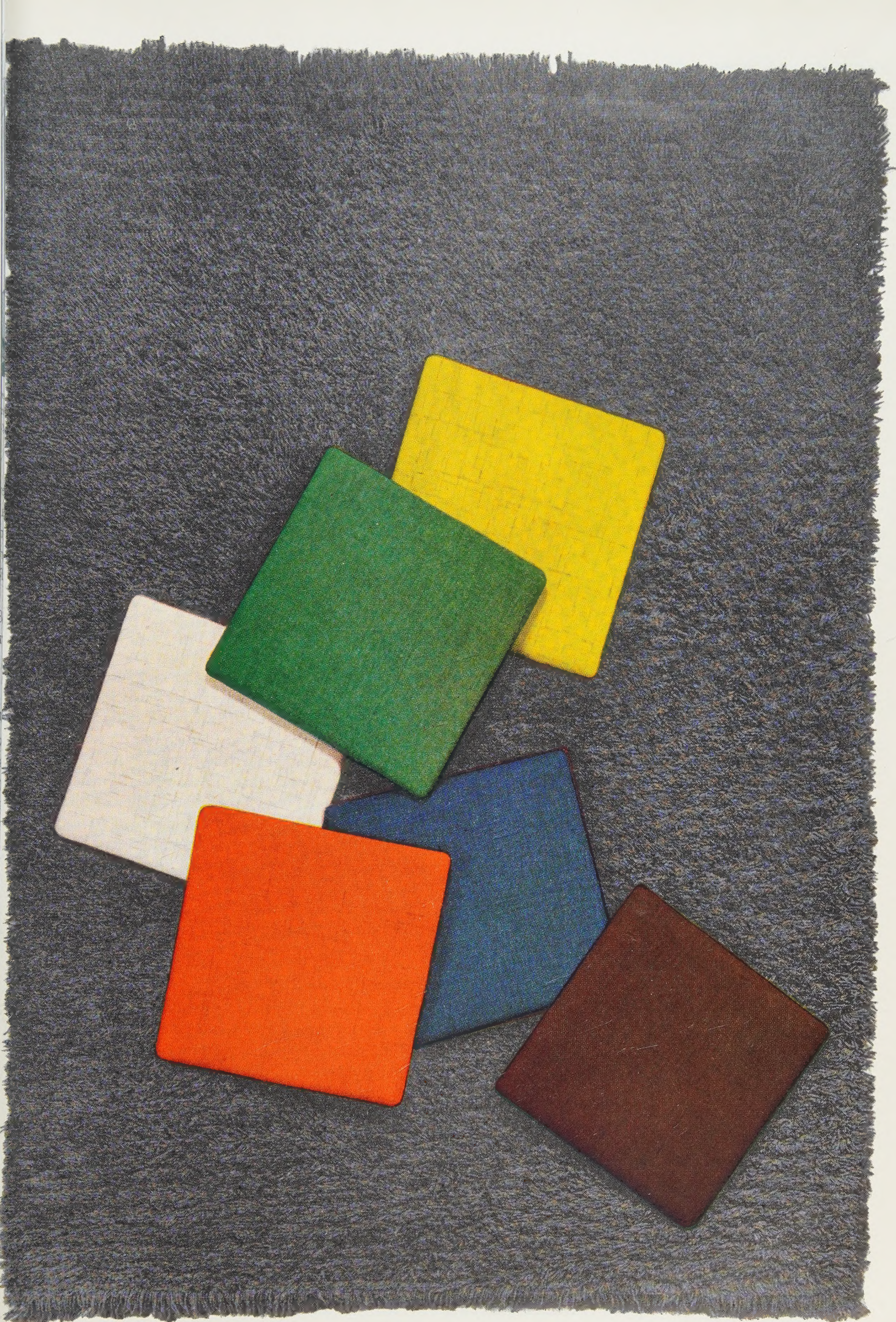
Ved fremstilling af snedkerarbejde som skabe og køk keninventar medgår en væsentlig del af fremstillings tiden til udførelse af samlinger mellem de forskellig dele: forramme, sidestykke og eventuel bagklædning Et amerikansk firma mener at have fundet en metode hvorved en stor del af dette arbejde elimineres. Op stillingstiden af f. eks. et køkken kan reduceres ti en trediedel og produktionsprisen med omkring 15 pct

Systemet er opbygget på færdigskårne dele af kryds finer, der samles ved hjælp af to aluminiumsrammer en forneden og en foroven.

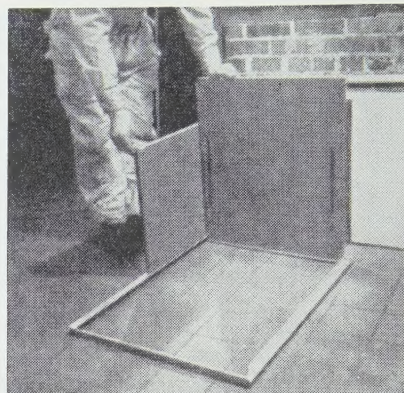
Rammerne indgår således i samlingen, at der i de færdige køkkenbord forneden og foroven er et synlig anodiseret aluminiumsbånd. USA ville ikke være USA

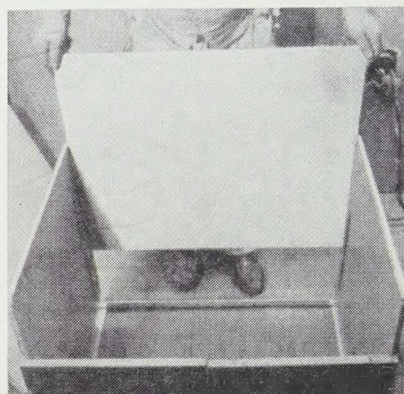
Efter at der i side stykkerne er udfræse en not til bagklæd ningen, lægges de en kelte dele i spænd p en bænk, hvor beslag monteres

L. F. Foght viser „Svendborg Tæpper". *Design: Erik Ole Jørgensen*

Den nederste aluminiumsramme er lagt ud på gulvet, og sidestykkerne er monteret. Den opbukkede kant på rammen går op i et savsnit i sidestykket

Begge sidestykker er monteret, og bagklædningen glider ned i noterne. Når den øverste ramme påsættes, er skabet låst

hvis producenten ikke også kunne lave den synlige rammedel med messing-, kobber- og guldoverflade. Fremgangsmåden er da, at snedkeren bestiller aluminiumsrammerne hjem – de fremstilles efter standardstørrelser for under- og overskabe – og på sit værksted tilskærer sider, bagbeklædning og forramme. Til forrammen fastgøres beslag til skabslåger, men iøvrigt kræver samlingen ikke skruer eller særlige snedkersamlinger. Kun er sidestykkerne forsynet med en not, hvori bagbeklædningen glider ned ved samlingen. Ved monteringen af den øverste aluminiumsramme er skabet låst sammen.
Fabrikat: Architectural Hardware Corp., Tacoma, Wash., USA. Kilde: Practical Builder, juli 1958 (USA). **BC-TT**

Det er for dårligt

Mange steder i landet – og navnlig i provinsbyerne – betyder udvendig maling af gamle vinduer, at de blot stryges på den udvendige flade. Det betyder bl. a., at det stykke karm, der dækkes af hængsel ikke males og ej heller hængslets bagside. Vinduets ømme punkter beskyttes altså ikke mod råd og tæring. Desuden fremkalder dette overfladiske malerarbejde en klæbning mellem ramme- og karmkanter. Når vinduet senere skal åbnes med magt, rives der splinter af kanterne.

I de tilfælde, hvor arkitekten medvirker ved tilrettelæggelsen af vedligeholdelsesarbejder, det gælder jo f. eks. ved offentlige bygninger og i mange boligselskaber, bør man i arbejdsbeskrivelsen understrege, at vinduer udvendig skal males med fals og kant.

En Lama springmadras gør moderne sovemøbler komfortable og gi'r sund søvn !

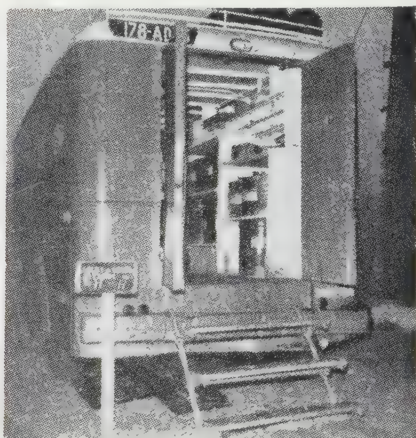

Pladsbesparelse bør ikke gennemføres på bekostning af velvære - og ikke mindst for studerende er sund søvn af overordentlig betydning!
Dette er der tænkt på i det nye Monsted Kollegium, hvor sovesofaerne, tegnet af arkitekt Ole Sørensen, A/S Dominia's arkitektafdeling, er udstyret med special-fremstillede Lama springmadrasser med »forstærket center«. Det giver en anatomisk korrekt, vandret hvilestilling.

Mobil malermester

Dette er historien om en parisisk malermester, som ved gennemrationalisering i løbet af 10 år har oparbejdet et firma med 80 svende, med forbedret regnskabssystem, med rullende materiel både for værksteds og stilladsers vedkommende og med standardfarver. Den fortæller samtidigt om en rationalisering, som er blevet til ved samarbejde mellem mestre og svende.

Kilde: Batir (Frankrig) 68/1957. **BC-TT**

Den rullende malervogn, som parkeres på byggepladsen, indeholder værksted, lager, regnskabskontor og vaskerum

Lager med de tre standardfarver

Ved fyraften vasker svenden sig i værkstedsvognen

Her er malerne ikke stigeakrobater, de benytter i stedet rulleborde

Håndvask og badekar afdækkes med en hård træfiberplade på ramme

Hver svend får udleveret et garderobestativ

Mester selv i det rullende kontor, kan træffes her hver dag på et bestemt klokkeslet

Sømlimede samlinger i trækonstruktioner

I USA er sømlimede samlinger, altså limede samlinger hvor søm anvendes blot til at holde de limede overflader i kontakt, indtil limen hærdner, blevet anvendt i mere end 20 år. Skønt denne samling har mange muligheder, findes i de fleste byggevedtægter i USA en hel del bestemmelser, der vanskeliggør den fulde anvendelse af samlingen. I almindelighed går bestemmelserne ud på, at limede, bærende konstruktioner kun bør udføres på fabrik, hvor man er i stand til at føre den fornødne kontrol med arbejdets udførelse. Sømlimede, limede og skruede samt limede og boltede samlinger er ikke undtaget. Eksempelvis kan nævnes, at et firma, som fremstiller huse på samlebånd, er tvunget til at anvende spærfagssamlinger, der limes på arbejdspladsen på grund af det forholdsvis store slip (indtil 5 mm), der findes i den boltede samling med ringindlæg, der anvendes i øjeblikket. Ved hjælp af limen opnås, at samlingen bliver helt stiv, men ringene kræves stadigvæk foruden limen, skønt de overhovedet ikke arbejder med i samlingen.

Valg af limtype

Naturligvis er ikke alle moderne limtyper egnede til sømlimning. De fleste syntetiske limtyper er meget følsomme over for det prestryk, der anvendes, medens limen binder af. Mange limtyper kræver det forholdsvis høje prestryk for at få samlingsfladerne i meget tæt kontakt, idet de nemlig ikke er i stand til at udfylde selv de mindste unøjagtigheder eller ujævnheder på overfladen. I mange limtyper anvendes varme eller i det mindste en omhyggelig temperaturkontrol for at opnå en god hærdning.

De fleste af dem er mere eller mindre modstandsdygtige over for vand og fugt. De bedste af de animalske limtyper er slet ikke modstandsdygtige over for fugt og kan derfor kun bruges til bærende konstruktioner, der er beskyttede mod vejrliget.

De bedste syntetiske bindemidler, herunder Resorcenol-gruppen og Epoxi-limene er i øjeblikket så dyre, at de i praksis næsten ikke anvendes. Kun caseinlimene synes at have alle de fornødne egenskaber til sømlimede samlinger foretaget på byggepladsen. De er ikke følsomme over for prestrykket, hvorfor de kan sammenlime forholdsvis ru overflader, idet de er i stand til at udfylde hulheder indtil 1 mm tykkelse. De er modstandsdygtige over for vand og fugt, så længe fugtighedsindholdet i træet ikke overskrider 18–20 pct. De kan tilsættes additiver, som gør dem uforgængelige. De hærdner uden varmetilførsel, men væsentligt langsommere ved lav temperatur.

Valg af træ

De fleste samlinger foretages mellem tænger og spær, og hertil anvendes som regel lasker; til sømlimede samlinger anvendes oftest lasker af krydsfinér, der kan fås i store dimensioner, og som kan opskæres hensigtsmæssigt til de nødvendige knudeplader. Endvidere har krydsfinér jo den fordel, at det er i stand til at tage påvirkninger i alle retninger, og at det vanskeligt splittes op.

Teoretiske undersøgelser af sømlimede konstruktioner blev foretaget i 1954 på Purdue University Wood Research Laboratory. Formålet med undersøgelserne var at fastlægge standards for sømlimede samlinger i bærende konstruktioner.

Forsøgene tog bl. a. sigte på at undersøge indflydelsen af pressetryk på den limede samlings bæreemne. Forsøgsresultaterne fremgår af skemaet, hvor enheden er pounds per square inch. Forsøgslegemerne var 2 × 4″ planker i 8″ længde. Der anvendtes dels en normal limpresse, dels 2, 4, 8 og 12 søm jævnt fordelt over prøvelegemet. Forsøgsresultaterne viser, at 8 søm på den givne flade, d. v. s. ca. 2″ indbyrdes sømafstand giver meget pålidelige resultater, medens 12 søm medfører en unødvendig tæt sømning, 4 søm er netop tilfredsstillende. Her er afstanden mellem sømrækkerne 5″ og afstanden mellem de enkelte søm 2″. Sømlimning med kun 2 søm i prøvelegemet gav ikke helt tilfredsstillende resultater.

De 6 forsøgsserier belyser samtidig betydningen af overfladens glathed. Serie 1 giver resultaterne for 2 glatte overflader med parallelt åreforløb, i serie 2 var det ene stykke træ råt savet, det andet var en krydsfinérplade. Åreforløbet i de 2 overflader var parallelt. I serie 3 var det ene stykke glat og det andet var en 3/8″ krydsfinér pudset med sandpapir, årerne i overfladen var parallelle. Serie 4 var som serie 3, blot var der anvendt krydsfinér, som ikke var slebet med sandpapir. Også her var åreforløbet parallelt, mens åreforløbet i serie 5 gik modsat. I serie anvendtes råt savet 2 × 4″ og 3/8″ ubehandlet kryds finér, åreforløbet i overfladerne var parallelt.

Resultaterne viser, at de største styrker opnås ved parallelle åreforløb, samt når der anvendes materialer, der ikke er alt for rå i overfladen.

Serie	Pressetryk	2-søm	4-søm	8-søm	12-søm
1	930	920	1000	890	930
2	1045	830	1040	1055	1170
3	480	480	530	590	510
4	850	490	770	850	740
5	350	310	350	390	430
6	775	775	815	785	785

Et stort antal sømlimede tagværker er blevet undersøgt på Purdue University, som har bygget spærfag med spændvidder op til 22 m. De regler, man havde fundet frem til med hensyn til den sømlimede samlings bæreevne, er blevet bekræftet gennem disse yderligere forsøg. Derimod må det understreges, at den velkendte, sædvanlige statiske metode til beregning af gitterspærfag som jo forudsætter ikke-stive knudepunkter, er helt uegnet til en styrkebestemmelse, idet samlingerne jo netop er stive, og spærfagene derfor også stive, i nogen grad svarende til svejste stålkonstruktioner.

Kilde: Practical Builder, april 1958. (USA). **BC-TT**

VØLUND VARMETEKNISK AFDELING

han kommer lige fra Københavns sydhavn

FORD MOTOR COMPANY A/S SYDHAVNEN

Arkitekt: Hans Hansen. Rådg. ing.: Laursen & Ussing

Han er ansat i VØLUND's varmetekniske afdeling og kommer lige fra sydhavnen, hvor han har været med til at udføre arbejdet på Ford Motor Company's nye bygninger. Her har VØLUND bl. a. udført alle varmetekniske installationer.

VØLUND VARMETEKNISKE AFDELING UDFØRER BL. A.:

Fjernvarme – Centralvarme – Dampanlæg – Hedtvandsanlæg – Strålevarmeanlæg – Sanitetsanlæg – Trykluftanlæg – Olie- og benzinanlæg – Skumslukningsanlæg.

AKTIESELSKABET „VØLUND"

ØRESUNDSVEJ 147 . KØBENHAVN S . TELEFON ASTA 5522

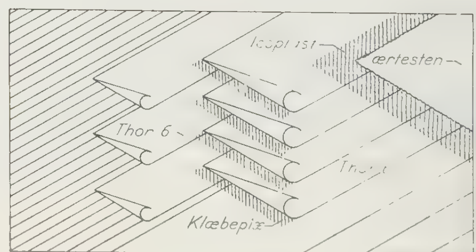
LANGELINIE PAVILLO
TAGDÆKNING: ICO-BUIL

Arkitekter M.A.A. *Eva og Nils Koppel*

Built-up med pap og tjærebeg på trætage **Specifikation nr. 20 A**

4-lagsdækning med overflade af ærtesten.

Taghældning:	min. 1:100 (ca. $^1/_2$°), max. 1:20 (ca. 2°).
Første lag:	1 lag Thor 6 tjærepap i 60 cm bredde, vægt ca. 1,3 kg/m², påsømmes.
Klæbemasse:	ca. 1,5 kg fast Klæbepix pr. m² pr. lag.
Følgende lag:	3 lag Thor 6 tjærepap i 100 cm bredde påklæbes i forbandt, således at banerne overlapper hinanden med 33 cm.
Overflade:	ca. 2–3 kg/m² Icoplast, hvori der udlægges et ca. 20 mm lag ærtesten.
Bitumenvægt:	ca. 9 kg/m².
Totalvægt:	ca. 40 kg/m².

Specifikation nr. 20 A

AKTS. JENS VILLADSENS FABRIKER

KØBENHAVN - MALMÖ - OSLO - HELSINGFORS

24 fabriker over hele Skandinavien

Hovedkontor: Islands Brygge 41 - København S - Asta *2800

Otto Mønsteds Kollegium

Arkitekter: A/S Dominia, ved arkitekter** M.A.A. **P. Søgaard og Mogens J. Pedersen, medarbejder Ole Sørensen. Ingeniører: A/S Dominia's ingeniørafdeling

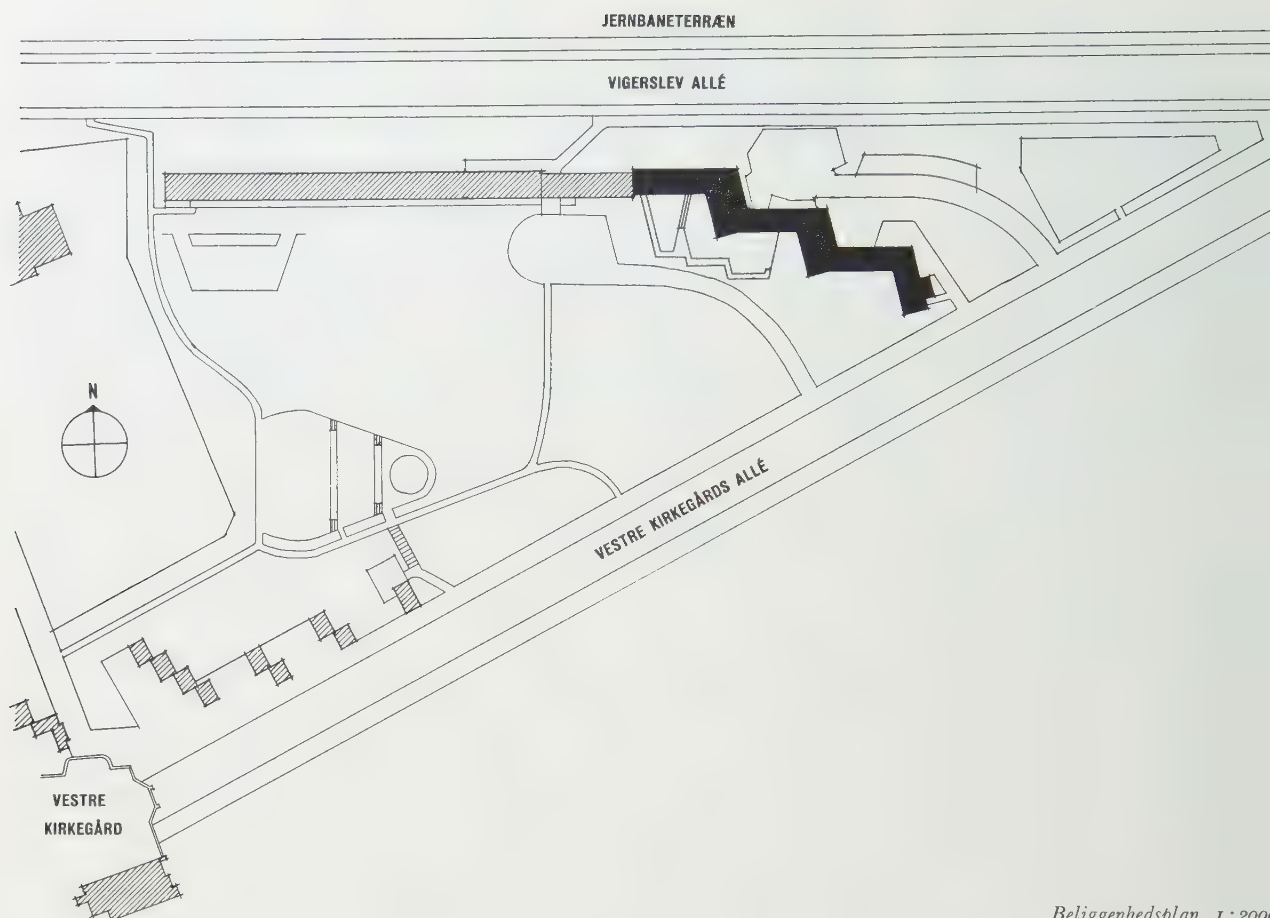
Den selvejende institution „Otto Mønsteds Kollegium" er opført med økonomisk støtte fra Otto Mønsteds Fond, som således har realiseret de planer, polyteknisk forening i samarbejde med K. A. B. i en årrække havde næret om opførelsen af et kollegium i Hjerl Hansens gamle park ved Vigerslev allé og Vestre Kirkegårds allé (nu omdøbt til „Rektorparken"). Ved fondens bestemmelse er kollegiet åbent for både handelsstuderende og polyteknisk studerende.

På grunden, som ejedes af Københavns kommune, planlagdes samtidig kollegiet „Solbakken" for de studerendes råd ved Københavns universitet. De to kollegier har fået fælles varmecentral, og kantinen i „Solbakken" benyttes af beboerne fra begge kollegier. Grundenes friarealer udlægges og vedligeholdes af kommunen som offentlig park.

„Solbakken", der først kom til opførelse, ligger på den mere ukomplicerede del af grunden. Den tilbageblevne del, hvor den her omtalte bygning er opført, afgrænses stærkt af byggelinier langs vejene, og desuden måtte et umatrikuleret areal på grundens nordøstlige spids ikke bebygges. Endvidere forlangte fængselsvæsenet, at der ikke fra bygningen måtte være udsigt til Vestre fængsels strålegård, som ligger på den anden side af Vestre Kirkegårds allé. Disse problemer er løst med bygningens knækkede form, hvor de nord-syd gående fløje dækker for udsigten til fængslet.

Hoveddisposition

Kollegiet, som indeholder 307 enkeltværelser fordelt på 10 etager, foruden boliger for efor og portner i

Beliggenhedsplan, 1 : 200

terrænetagen, benyttes i sommermånederne som hotel. Bl. a. af hensyn til dette er den vertikale trafik koncentreret med 3 hurtiggående elevatorer, som i husets midte fører op fra en forhal, hvorigennem al trafik til og fra værelserne sker. Disse har adgang fra korridoren i bygningens nordside.

Til hvert værelse hører foruden forrum med garderobeskab et selvstændigt toiletrum med bruser. På hver ganghalvdel, det vil sige for hver ca. 15 værelser, er indrettet et opholdskøkken.

I terrænetagen findes en fælles opholdsstue og mødelokaler, samt et køkken, som gør det muligt i disse lokaler at servere morgenmad for hotelgæsterne.

Det kan måske synes som en flothed med eget toilet med brusebad til hvert værelse, men ved kalkulationer under planlægningen viste det sig, at merudgifterne til installationerne er ret beskedne set i forhold til et forslag med fælles bad og toiletter på gangen og håndvaske anbragt i forrummene til hvert værelse. Dette sidste ville man dog ikke tænke på at undvære, og man havde således under alle omstændigheder vand- og afløbsinstallationer til værelserne. I dette tilfælde, hvor kollegiet anvendes som hotel om sommeren, kan man yderligere regne med større overskud fra hoteldriften, når værelserne har eget toilet og brusebad.

Bortset fra dette, som i det lange løb giver en økonomisk gevinst til kollegiet, har man ønsket at skabe så frie og uafhængige forhold for kollegianerne som muligt.

På kollegiet optages studerende af begge køn, som kan bo fuldstændigt tilfældigt imellem hinanden uden opdeling i reservater af nogen art. Princippet fra fællesklasserne i skolen fortsættes.

Konstruktioner

De mange ligedannede enheder i bygningen opfordrede til anvendelse af fabriksfremstillede elementer og man valgte derfor at bygge „utraditionelt", således at alle lodrette bærende vægge og søjler er støbt på stedet i glat forskalling, medens alle vandrette dele, plader og bjælker er udført som betonelementer. Dette sidste gælder også nordfaçaden og gavle, medens sydfaçadens elementer er udført af snedker som rumstore elementer af trækarme udvendigt beklædt med eloxeret aluminium.

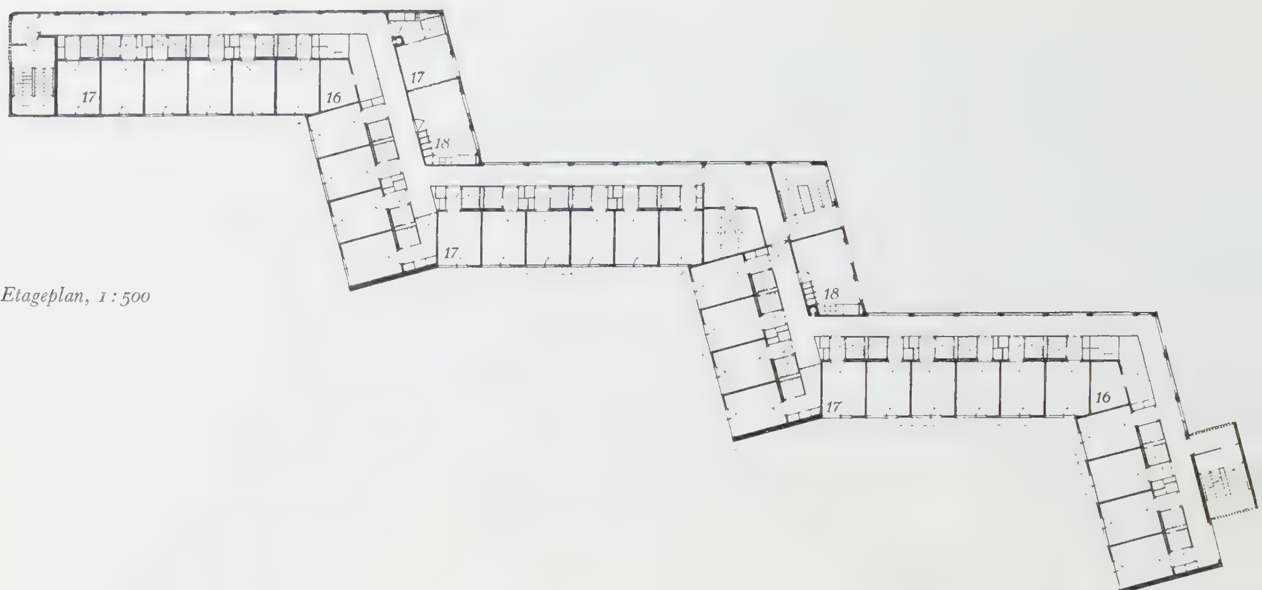
Efter monteringen er façadeelementerne isoleret med mineraluld og indvendigt beklædt i værelserne med gipsplader og i gangene med akustisk regulerende krydsfinerplader.

Efterhånden som støbearbejdet skred frem, blev det klart, at det anvendte forskallingsmateriale ikke gav en tilfredsstillende overflade uden behandling. Efter mange forsøg med spartlinger af forskellige slags, endte man med at afslibe grater og derefter finpudse direkte på betonen. Denne metode er billig og giver en tilstrækkelig holdbar overflade.

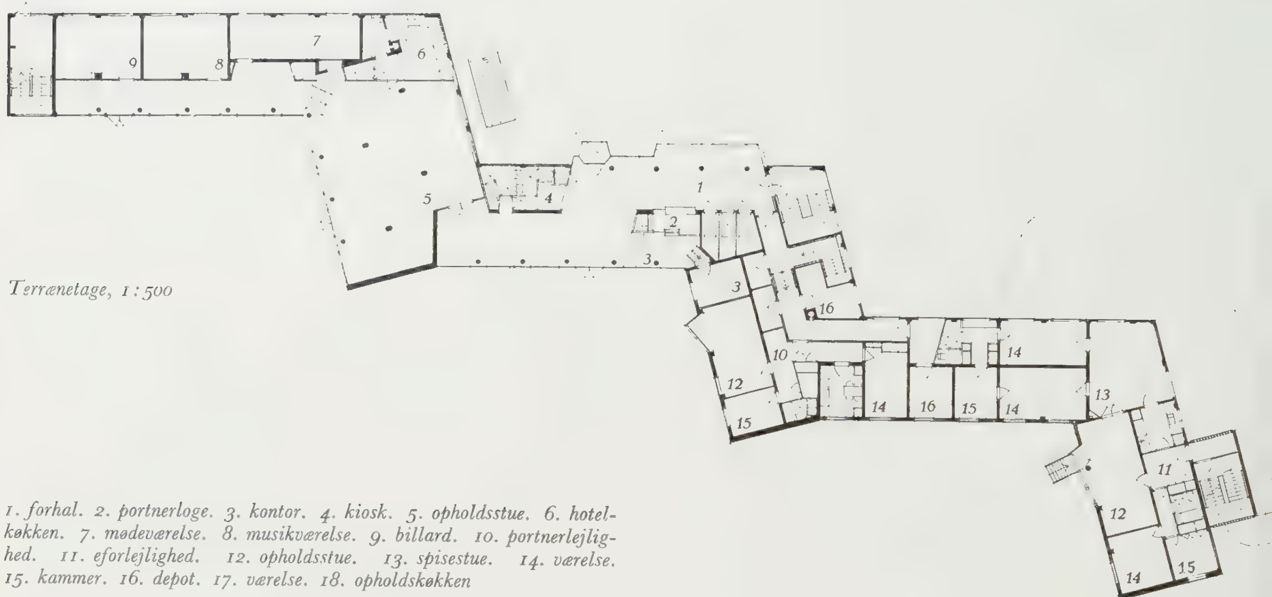
Over redningshøjde i de tre øverste etager er der gennemgående brandaltaner langs sydfaçaden udført af betonelementer oplagt på prefabrikerede jernbeton-

Kollegiet set fra øst

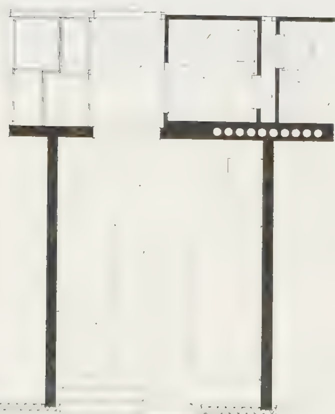
Etageplan, 1:500

Terrænetage, 1:500

1. forhal. 2. portnerloge. 3. kontor. 4. kiosk. 5. opholdsstue. 6. hotelkøkken. 7. mødeværelse. 8. musikværelse. 9. billard. 10. portnerlejlighed. 11. eforlejlighed. 12. opholdsstue. 13. spisestue. 14. værelse. 15. kammer. 16. depot. 17. værelse. 18. opholdskøkken

Værelse med forrum, garderobe og toilet, 1:100

knægte indstøbt i skillevæggene. Rækværket er fritbærende mellem knægtene.

De lette vægge om toiletrum er udført som glatstøbte betonelementer, der er malet med klorkautsjukfarve. Alle rørinstallationer er skjult mellem to vægge. Herfra er dog undtaget vandlåsene, som er anbragt under loftet for at lette monteringen af såvel betonelementer som rør. I væggene, som skjuler rørene, er over håndvaskene udsparret en åbning for inspektion og reparation. Her er indsat et toiletskab af eloxeret aluminium, hvor lågen er spejl.

For at sikre imod vådt toiletpapir ved anvendelse af bruseren, har vi måttet udføre en speciel overdækket papirholder, da en brugbar ikke fandtes i handelen.

Aftræk fra toiletterne sker gennem 10 cm kanaler udsparret i den på stedet støbte betonvæg ved hjælp

Udsnit af sydfaçade med kollegie-værelser

af „duc tube“ slanger. Fra bygningsmyndighederne opnåedes dispensation for denne udførelse. Senere målinger foretaget af byggeforskningsinstituttet viser, at disse kanaler på grund af den glatte ubrudte overflade og det gunstigt formede tværsnit, giver tilfredsstillende luftfornyelse.

Gulvunderlaget er i etagerne udført af asfalt udstøbt på mineraluldsmåtter. I værelserne er lagt korkparket og i gangene dafoleumslidlag.

Disse gulve og de 15 cm tykke betonvægge, som omgiver værelserne, giver en effektiv lydmæssig adskillelse imellem rummene.

Inventar

Det blev hurtigt klart, at det ville være en fordel at få udført specielle møbler til kollegiet i en vis udstrækning, og det store antal værelser har givet økonomisk mulighed for dette.

Til sovesofaen stilledes de krav, at den skulle fungere lige godt som siddemøbel og som seng. Af hensyn til hotelgæsterne helst med springmadras, ikke mindre end 85 cm + 190.

Foruden sovesofaen er udført et arbejdsbord med løs plade, hvor den ene side kan anvendes ved tegne- og hobbyarbejder. Yderligere er udført et robust taburetagtigt bord, som anvendes til lidt af hvert, som f. eks. sofabord og kuffertbænk.

Til brug for ophængning af billeder m. m. er i væggene fastgjort et antal skruer med indboret gevind. Normalt dækkes skruehovederne af påskruede messingknapper, men iøvrigt er der, foruden alm. ophængning, mulighed for opsætning af f. eks. skilderilister eller udspænding af metaltråd efter ønske.

Axonometrisk fremstilling af kollegiets konstruktion

Natbillede af receptionen set udefra

Natbillede af kollegiets nordside med receptionen i stueetagen

Opholdsstue med hvilepladser

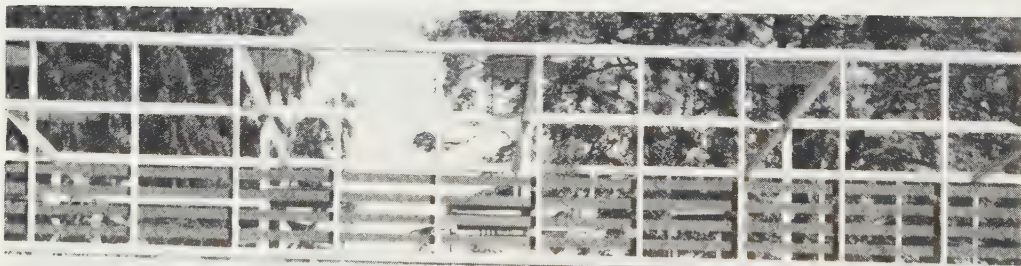
Opholdsgang i stueetagen

Kollegieværelserne er møbleret med en sovesofa, hvor ryglænet slås ned og tjener som seng. Om dagen er ryglænet magasin for sengetøjet

Det store restaurationslokale kan opdeles i mindre rum ved hjælp af tophængte lemme. De ses i forgrunden af dette billede. Møbler og lamper er tegnet af Verner Panton. De lange, vandretliggende armaturer under loftet er strålevarmere. Bygningen anvendes ikke om vinteren og er derfor ikke forsynet med egentligt varmeanlæg

Udsnit af vestfaçaden

Kroen ved Langesø

Arkitekt: Verner Panton

Landevejskroen har fået en renæssance. Det farende bilfolk skal have rastepladser. Enkelte af de gamle kroer byder på en stimulerende oplevelse ud over dem, der kan købes på flasker. Men de fleste er – sandt at sige – temmelig triste forestillinger.

Ved den gamle landevej fra Odense til Middelfart, Danmarks smukkeste landevej, ligger der flere gamle kroer. En af dem hedder *Kom igen.* Den ligger ved herregården Langesø, hvis ejer er den arkitekturinteresserede lensbaron Schilden Holsten. Da det blev aktuelt at udvide den gamle kro, bad han Verner Panton tegne tilbygningen. Panton er bl a. kendt for sine lette stålmøbler. Hans ukonventionelle formideal måtte selvfølgelig føre til en løsning, der overhovedet ikke bringer de gamle landevejskroer i erindring.

Vinterbehovet kan den gamle kro alene dække. Den nye afdeling er derfor en sommerrestaurant. Det muliggør en let udformning, hvor ydervæggene er en spinkel trækonstruktion udfyldt med store ruder. Taget er et jernbetondæk, båret af jernbetonsøjler. På taget kan der indrettes en friluftsrestaurant.

I de gamle kroer lokker et pitoresk interiør og fornemmelsen af beskyttelse mod vejr og landevejsrøvere. Den moderne kro må selvfølgelig operere med andre virkemidler. Man vil ha' solen ind og bevare den visuelle kontakt med naturen. Det er jo for dens skyld man er taget ud. Glasvæggene i Langesø er en rigtig løsning. Interiørerne er malet i 4–5 røde farver, fra en mørk rødbrun til en lysende rød. Møbelbetræk og duge er røde. Pigernes kjoler er røde. Det er netop så overdrevent, at man bliver uhøjtidelig og lattermild selv med den beskedne alkoholprocent, færdselspolitiet tillader.

Fyn har mange seværdigheder. Den her omtalte må De ikke gå glip af, næste gang De ruller over den dejlige ø.

s.

Anmeldelser

Naboerne

Erik Holm og Lennart Holm: Hem, arbete och grannar. En intervjuundersökning. Konsumentinstitutets skrifter nr. 4. Stockholm 1958, 95 s. ill. Pris sv. kr. 5,00.

Hvor stor værdi kan man tillægge boligundersøgelser på interviewbasis? Hvad kan man få ud af disse spørgeskemaer, hvis tal og oplysninger bliver statistisk bearbejdede, signifikativbehandlede og kørt igennem den elektroniske databehandlingsmaskine? Er det værdifulde resultater, som man respektfuldt bør lytte til? Eller er det gennemsnittet af almindelige menneskers almindelige betragtninger i form af træge svar på banale spørgsmål, som man kvier sig ved at tillægge større vægt.

Forfatterne til ovennævnte lille bog anvender $1^1/_2$ side til at gøre rede for vanskelighederne og det lidt svage grundlag ved en sådan undersøgelse, hvor det ikke er muligt at anvende nøjagtige måleenheder, men kun vage betegnelser som god eller dårlig. Og konklusionerne drages med forsigtighed.

Det virker befriende på baggrund af den velfunderede videnskabelige metodik, som er anvendt, og som Lennart Holm har gjort rede for i sin bog „Familj och bostad", Stockholm 1955.

Ovennævnte bog fremlægger resultatet af en systematisk gennemført boligundersøgelse, hvis formål har været at finde ud af, hvordan beboerne trives i to nyopførte boligområder i Örebro, „Rosta" og „Baronbackarna", begge 1. præmier fra konkurrencer om bebyggelsesplan. Det ene boligområde („Rosta") er Backström og Reinius' velkendte stjernehusbebyggelse (1947) med ca. 5.000 beboere, og det andet område er Ekholm & White's bebyggelse (1951) med ca. 4.000 beboere omkring ét stort fælles grønneområde uden veje og bebyggelse. Denne bebyggelse indeholder et stort antal eksperimentlejligheder, hvor man forsøgsvis på samme areal (58 m^2) har ændret den traditionelle svenske 2-vær. lejlighed med spisekøkken til en 3-vær. lejlighed uden spiseplads i køkkenet.

Begge bebyggelser har som grundlæggende idé det engelske neighbourhood-unit princip, hvorefter boligområderne skal udformes og forvaltes på en sådan måde, at området af beboerne opleves som et nabofællesskab, som et sted, hvor beboerne føler sig hjemme med egen skole, samlingslokaler, butiker o. s. v., som en by i byen. Det er således ikke blot tekniske, økonomiske og æstetiske hensyn, som har haft afgørende indflydelse på boligområdernes udformning, men i lige så høj grad sociale og menneskelige vurderinger.

Undersøgelsen har koncentreret sig om tre hovedspørgsmål: 1) Neighbourhood-ideens betydning for beboernes trivsel med området, 2) boligens anvendelse og hjemmets organisation i de familier, hvor husmoderen samtidig med mandens erhverv har helt eller delvis udeerhverv, og 3) eksperimentlejlighedens anvendelse og funktion.

Undersøgelsen omfattede typiske familier for de nyopførte boligområder: unge familier med 2–3 børn. Af resultaterne kan nævnes, at $^1/_3$ af familierne ønskede at flytte til større lejligheder, som man var villig til at betale mere i husleje for, samt at følgende egenskaber ved lejligheden betyder mest for beboernes indstilling: antal sovepladser, opbevaring af klæder, hvordan lejligheden kan møbleres, mulighed for at have gæster, indendørs legeareal for børnene samt sollys i lejligheden.

Den store betydning, som neighbourhood-teorien tillægger nabofællesskabet, altså udviklingen af bekendtskaber inden for boligområdet, har ikke kunnet bekræftes, men undersøgelsen fortæller en hel del om, hvordan disse bekendtskaber udvikles.

Det er uden for enhver tvivl, at disse interviewundersøgelser giver en masse gode oplysninger om sociale og menneskelige problemer, som normalt diskuteres på et meget løst grundlag. Konsumentinstitutets skrift nr. 4 er af meget stor interesse ikke blot for arkitekter, men for alle, som beskæftiger sig med boliger og boligpolitik.

Men man savner et supplement fra beboere, som viser aktiv interesse for disse problemer. Boligområderne er resultatet af konsekvent gennemtænkte boligideer kombineret med kunstnerisk nerve. På samme måde findes der givet familier i områderne, som har en konsekvent gennemført idé med deres tilværelse, en tilværelse med nerve i, som kan virke ansporende og aktiviserende på den almindelige gennemsnitstilværelse, som kan virke inspirerende i nabofællesskabet.

Man savner i boligundersøgelsen positive selvstændige betragtninger som et supplement til de lidt træge gennemsnitsmeninger, som ofte bliver resultatet af interviewundersøgelser. ***Alfred Hjort Andreasen***

Æbelholt Kloster

Dr. med. Vilh. Møller-Christensen: Bogen om Æbelholt kloster. 284 sider. Dansk Videnskabs Forlag. Med tilskud fra Statens almindelige videnskabsfond, pris kr. 30,00.

Bogen om Æbelholt Kloster er en bog, der går både i bredden og i dybden, og derfor er den noget helt for sig selv i en tid, hvor specialiseringen synes at være den løsning, der må bringes i anvendelse for at få hold på tingene.

Forfatteren er mediciner med en doktordisputats om pincettens historie, og derfor er det nærliggende, at han kaster sig over medicinalhistoriske studier. Ved siden af en praktiserende læges krævende gerning lykkes det ham i løbet af ca. 20 år at afdække ruinerne af Æbelholt Kloster, og samtidig graver han – i lange perioder personligt med spade eller teske – henved 1000 skeletter samt mange brugsgenstande og meget andet op af jorden i og omkring klosteret.

Den slags er specielt for en mediciner med historisk interesse, men at den samme mediciner begynder at se opmærksomt på fundamentrester, brækkede granitsøjler, brudstykker af lerkrukker og andet husgeråd, det er det usædvanlige. Men han gør det, og det er indledningen til omhyggelige studier her hjemme og

senere på endeløse rejser rundt omkring over det meste af Europa for at få opklaret, hvordan Æbelholt Kloster har set ud.

Det er forskeren og videnskabsmanden, der forlader sit speciale for at få besked om, hvordan disse huse og den kirke har set ud, der har været rammerne om de menneskers liv, hvis skeletter han står med mellem hænderne.

Professor dr. phil. Johannes Brøndsted skriver i forordet til bogen: „...lægelig og medicinalhistorisk indsigt forbindes her med kundskab i kirke- og klosterhistorie, i arkitekturhistorie såvel som i praktisk arkæologi. Fortrolighed med mange emner, udstrakt selvsyn i ind- og udlandet, dertil grundighed er, hvad dette omhyggeligt forberedte skrift byder sine læsere, og de bør til gengæld byde det velkommen".

Det er en bog, der er let at læse og værd at eje.

B. J.

Snedronningen

Årets hilsen fra Nordlundes Bogtrykkeri modtages med god grund som en særlig opmærksomhed. Man ved, at der bag disse udsendelser ligger en stræben efter at yde det håndværksmæssigt ypperste.

Nordlunde er en af vore fineste kendere af typografiens historie. Det er naturligt, at han nærer en stor interesse for traditionerne. Det kommer også til udtryk i den lille bog, trykkeriet udsendte ved årsskiftet: H. C. Andersens „Sneedronningen" med originaltræsnit af Jane Muus. Eventyret er kommenteret af H. Topsøe-Jensen. Hans beretning om omstændighederne ved eventyrets tilblivelse forøger glæden ved atter at læse de syv små fortællinger.

Teksten er gengivet med den gamle skrivemåde, og det kunne vel nok friste til at lave en typografisk pastiche. Men Jane Muus' storartede illustrationer, der er en nutidig version af en gammel grafisk teknik, kræver en nutidig skrift. Forsåvidt er den anvendte skrift, Linotype Janson, velvalgt. Den klæder træsnittene. Men isoleret betragtet giver denne skrift et uroligt satsbillede.

Det smukke håndværk og den gennemarbejdede tilrettelægning er en nydelse, blot ville man gerne have undværet punktummerne i kapiteloverskrifterne.

Bo med bøger

Karl Baur: Mit Büchern wohnen. Verlag Georg D. W. Callwey, München. 1958. 132 sider ill. Indb. Pris DM 19.50.

Med stor grundighed skriver Karl Baur om bøger og bogreoler. Der indledes om menneskenes forhold til bøger, der bringes en historisk udredning, hvor man blandt andet ser Erasmus af Rotterdam i sit arbejdsværelse med bogskab. Der fortælles om store og små bogsamlinger, om bøgers størrelser og om rimelige mål på hylder og på afstande mellem hylder, om systemer af flyttelige hylder o. s. v. I illustrationerne vises en lang række interiører med bøger, hovedsagelig fra det virkelige liv, kun få af dem er udstillingsinteriører. De fleste af interiørerne ville gøre sig godt i de bedre dameblade. Naturligvis er der gode enkeltheder her og der, og det er blandt andet interessant at gense professor Josef Hillerbrands reol i hans hus i München. Et andet fotografi af denne reol blev benyttet som omslagsbillede på *Alfons Leitl's* bog *Wohnen mit Büchern*, som udkom i 30erne, og som var tilrettelagt på ganske samme måde som Karl Baurs bog fra 1958. Hillerbrand har lavet lidt om på møbleringen i sin stue – det var egentlig pænere før krigen.

e

Hulefolkene

John Bertelsen: Børn bygger. Udsendt af Dansk Gasbeton og Rockwool A/S.

Som et begejstringsudbrud er denne korte beretning, smittende og inciterende. John Bertelsen eller Jonas, som han hedder blandt små og store venner, er den, der i sin tid realiserede C. Th. Sørensens idé til en skrammellegeplads. Jonas ved noget om menneskets elementære trang til at skaffe sig tag over hovedet. Og han har en eminent evne til, uden hævet pegefinger, at overbevise os om det værdifulde i denne omstændighed. Han får os til at tro, at det er selve livets hensigt, at vi skal bygge huse. Og det vil vi ærlig talt gerne tro, vi, der på en eller anden måde er knyttet til byggebranchen. Derimod har vi jo længe anet, at der findes visse myndighedspersoner, der gerne vil begrænse vores naturlige tilbøjeligheder. Når det gælder de voksnes hulebyggeri, må man vel bøje sig for de økonomiske motiver. Men hvorfor må børnene ikke bygge huler? Hvorfor skal skrammellegepladsen ikke ha' den nødvendige støtte fra det offentlige? Der burde være hundreder af skrammellegepladser her i landet. Der er to. Den gamle i Emdrup og Agnete og Erik Myginds vidunderlige hytteby i Brede.

Borgmestre og stadsgartnere bør først af alle have denne bog. Hvis ikke det kan sætte liv i legepladsplanerne og deres realisering, er det ikke bogens skyld.

Det er kyndige folk, Dansk Gasbeton og Rockwool har bragt sammen: John Bertelsen med sin viden og litterære kunnen, Alfred Jacobsen med sin grafiske idérigdom og hans akkompagnatør, tegneren Jørgen Johansen. Når dertil lægges det gode håndværk fra bogtrykkeriet H. Behrndt & Co., måtte det blive årets julehilsen.

Skr.

John Bertelsen har støttet sig til en hulekommission af drenge. Den har ikke alene bidraget med gode råd, men også med dåd. Den har bl. a. udført en hel del af illustrationerne, også dette udtryksfulde linoleumssnit

Akademisk Arkitektforening

Afdelingen for Østifterne, afholdt ekstraordinær generalforsamling i Nyborg, lørdag den 6. december 1958. Der var mødt 29 medlemmer fra denne afdeling samt nogle få gæster fra de andre afdelinger.

Formanden, Vagn O. Kyed, gjorde rede for anledningen til den ekstraordinære generalforsamling:

„Emnet til behandling er „oprettelse af et råd for selvstændige arkitekter" og bestyrelsen vil gerne i dag have forsamlingens tilkendegivelse af, hvorvidt der skal arbejdes videre med sagen gennem et udvalg, der klart formulerer et sådant råds funktioner og begrænsning. Jeg gør på forhånd opmærksom på, at det er bestyrelsens absolutte ønske, at rådet søges dannet indenfor landsforbundets rammer, og det vil derfor være nytteløst at forhandle noget eller forsøge på at vedtage noget, der strider imod forbundets konstitution."

Kay Boeck-Hansen, der derefter fik ordet, udtalte bl. a.:

„Den 7. november i år afholdt Akademisk Arkitektforenings afdeling for Østifterne et medlemsmøde i Odense med deltagelse af 26 arkitekter.

Mødet var indkaldt af bestyrelsen med henblik på en orientering om de senest stedfundne forhandlinger i Landsforbundet – herunder en redegørelse for typehussagen og de nye vedtagne honorarregler. Medens typehussagen ikke gav anledning til større diskussion – blev de nye honorarregler gjort til hovedtema på mødets mange indlæg.

Der skal ikke lægges skjul på, at mødets konklusion blev en ret stærk kritik og skuffelse over de ret beskedne resultater forbundet har tilvejebragt ved honorarreglernes problematiske revision – det er vor hovedopfattelse, at hovedbestyrelsen i denne sag har manglet tilstrækkelig kontakt med den del af foreningens medlemmer der som selvstændige arkitekter har problemerne omkring honoreringsordningen inde på nært hold, og selv om repræsentantskabet har været med til at sige ja eller nej til de af hovedbestyrelsen forelagte regler – så mener man ikke at sagen har været tilstrækkeligt oplyst og underbygget ved forelæggelsen og ej heller at repræsentantskabet har haft den fornødne tid til at tage en saglig og mindre mødebetonet stilling til spørgsmålet.

Forsamlingen anmodede herefter enstemmigt bestyrelsen om at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling med dagsorden omhandlende dannelsen af en „Fraktion for rådgivende arkitekter" eller om man vil et „Råd for praktiserende arkitekter"; i første omgang er navnet underordnet.

I det følgende skal jeg kortfattet redegøre for de synspunkter og kommentarer der førte til vort forslag:

Det har under behandlingen af de ændrede honorarregler i repræsentantskabet vist sig – at en lille kreds af praktiserende arkitekter, har kunnet påvise misforståelser og uklarheder såvel som forringelser i det af hovedbestyrelsen fremsatte forslag – dårligdom som ganske vist tildels skyndsomt blev rettet efter den rejste kritik – men dette forhold bortforklarer ikke, at det forelagte honorar-kompleks må virke tilfældigt og lidet realistisk.

Det er et spørgsmål, om den af hovedbestyrelsen valgte fremgangsmåde har været rigtig, og om man ikke havde gjort klogere i at alliere sig med kvalificeret juridisk assistance, samt søgt bistand blandt forbundets egne rådgivende medlemmer. Det kan i denne forbindelse oplyses, at der i alt fald ikke har været rettet nogen forespørgsel til de ved Odensemødet tilstedeværende medlemmer eller til de af mig kendte selvstændige arkitekter i provinsen og København, hvorfor man kan gå ud fra, at tilrettelæggelsen og forhandlingerne omkring honorarreglerne i det væsentlige har været foretaget af forbundets faste embedsmænd.

Lad ikke dette være opfattet som noget personligt angreb, men blot som et eksempel der viser, at der i denne del af forbundets arbejde mangler en indsats fra en fraktion, et råd eller udvalg om man vil af selvstændigt praktiserende arkitekter, de kan støtte og vejlede forbundets administration og hovedbesty relse i spørgsmål af indtjeningsvital betydning for arkitektstanden

Vi har ganske vist i forvejen et retsudvalg, der gennem åren har udført et stort arbejde i forbindelse med divergerende op fattelser af honorarspørgsmål – men det må erkendes, at dett udvalg mere har karakter af uvildig mægler mellem bygherre o arkitekt, end som et fagforeningsorgan hvis fornemste opgav er at varetage medlemmernes interesser.

Det er kendetegnende for Odensemødet, at deltagerne va sammensat af både ansatte og selvstændige arkitekter – og de var således absolut enighed om, at forslaget til oprettelsen af e sådant råd er et forehavende i den samlede arkitektstands inter esse. Det er af betydning for alle arkitekter, der er beskæftige ved projekteringsarbejde, der stadig er hovedformålet med vor erhverv, at indtjeningsmulighederne bevares og à jourføres trit med den arbejdsydelse der kræves i dag.

Der lægges således ved forslagets gennemførelse vægt på, a man ikke tilsigter et modtræk mod „Ansatte arkitekters råd" men en naturlig parallel hertil. Det vil være af stor betydning at de 2 råd eller hvad de nu kaldes – på hvert sit felt sideordne kan virke til løsning af arkitektstandens problemer som helhed Man er af den opfattelse, at begge grupper må sikres ligelig indflydelse på forbundets ledelse – d. v. s. at der må ske en strukturændring der lægger mindre vægt på den nuværende overvejende geografiske opdeling af arkitektafdelingerne – og give plads for en større indflydelse i repræsentantskab og hovedbestyrelse af „Ansatte arkitekters råd" og det her foreslåede råd.

Vedtægter for et „Råd for praktiserende arkitekter" foreslås jfr. dagsordenen forberedt af et særskilt udvalg.

Rådet skal ved sit arbejde beskæftige sig med spørgsmål vedr. arkitekternes forhold til bygherrer, myndigheder, honorering, ansvarsforhold, omfanget af arbejdsydelser, tegnestueorganisation, konduktøransættelser, forhold til andre teknikere og konsulenter, licitationsspørgsmål, arbejdsledelse og alle lignende forhold, der har betydning for selvstændige arkitekter.

Rådet skal gennem forbundets bestyrelse virke vejledende på disse felter og skabe realistisk kontakt mellem selvstændige arkitekter og landsorganisationen.

Vi mener, at D.A.L. i stigende grad må være – om man vil – en slags fagforening, i lighed med lægers, sagføreres, ingeniørers og andre liberale erhvervsorganisationer.

Det kan måske undre enkelte medlemmer, at denne sag er rejst i Østifterne ved afholdelse af en ekstraordinær generalforsamling – men det må ses på den baggrund, at generalforsamlingen iflg. de gældende vedtægter er det eneste forum hvor de „menige" medlemmer kan give deres mening til kende og influere på en sags videreførelse, og vi håber på, at „Københavnerafdelingen" og „Jyderne" samt „Dansk Arkitektforening" vil slutte op om os og medvirke til dannelsen af det foreslåede råd.

Hermed anbefaler jeg på det nedsatte udvalgs vegne sagen til generalforsamlingens velvillige behandling og vedtagelse jfr. den udsendte dagsorden."

En række deltagere, som herefter fik ordet, støttede forslaget.

Det eneste indlæg, der indeholdt nogen reservation, kom fra Philip Arctander: „Jeg taler som almindeligt menigt medlem, idet sagen ikke har været drøftet i Københavns-afdelingen. Jeg vil skelne imellem den før generalforsamlingen udsendte redegørelse og de indtil nu faldne udtalelser, som efter min opfattelse ikke helt dækker hinanden. Jeg kan udtrykke en vis sympati for det her i dag fremførte, som jeg forstår som et ønske om at organisere en kreds af medlemmer med specielle interesser, således at disse interesser klart kan formuleres og fremføres overfor bestyrelsen. Et af ønskerne, forstår jeg, er større information og oplysning blandt provinsarkitekterne. Kritik af bestyrelsen tyder på liv i foreningen og al positiv kritik bør tages op til overvejelse.

Vedr. honorarspørgsmålet vil jeg sige, at D.A.L. efter min opfattelse ikke kunne opnå mere gennem de førte forhandlinger. Jeg vil gerne advare mod for megen forhåndsoptimisme. Rådet kan ikke løse alle spørgsmål, men det kan føre dem frem og belyse dem, men jeg tror ikke at det vil give det almindelige medlem følelsen af nærmere kontakt med D.A.L. og endelig til slut: honorarfortolkning hører efter min opfattelse hjemme under retsudvalget og kun der. Måske kan flere af rådets påtænkte opgaver løses af bestående udvalg."

Forslaget om oprettelsen af et råd mødtes således af en næsten enig forsamling, der anbefalede forslagets videreførelse med 34 stemmer mod 0. Til at videreføre forslaget blev nedsat et udvalg bestående af: Jørgen Stærmose, Odense, Kay Boeck-Hansen, Odense, og O. Damm Sørensen, Farum.

Generalforsamlingen pålagde bestyrelsen og det nedsatte udvalg at søge samarbejde med Akademisk Arkitektforenings afdelinger for København og Jylland samt Dansk Arkitektforening med opfordring til at disse afdelinger medvirker til gennemførelse af forslaget.

Indlæg

Fra civilingeniør Johs. F. Munch-Petersen har vi modtaget nedenstående meget spændende indlæg:

Tanker ved Udo Kultermann's artikel: »Teknisk byggekunst i det 20. århundrede«.

Som ingeniør læser man ofte ARKITEKTEN som et blad, der bringer impulser til bedre at forstå arkitekternes problemer, ud fra ønske om at effektivisere samarbejdet i dagens opgaver. I reglen kan man blot registrere, erkende og beundre, men af og til møder man artikler, hvor man samtidig også lever direkte med.

Udo Kultermanns artikel er en af disse artikler, hvor man føler et medansvar for det, der beskrives. Man bliver smigret, og meget overrasket, ved at se, hvordan løsninger på tekniske opgaver, der for de flestes vedkommende er fundet ud fra et ønske om de lavest mulige byggeudgifter, også – og vist med rette – kan opfattes som kunst. Nogle af løsningerne er i dag kendte, selvfølgelige minimumsløsninger, men der må vist i det selvfølgelige (som ganske vist først er selvfølgeligt, når det *er* løst) være en æstetisk værdi. Det selvfølgelige er iøvrigt direkte forbundet med den rent praktiske byggeteknik i den pågældende epoke, hvadenten det er oldtiden eller det 20. århundrede. Det, der i dag roses (eller angribes) som dristigt og særligt fremragende (chokerende), er naturligt – og måske kedeligt – om 50 år, og om 100 år er det bedste tilbage som repræsentant for vor tids æstetiske (eller tekniske) stade.

Den snævre forbindelse mellem teknisk kunnen og æstetik i den pågældende tid kan – selvfølgelig – kun etableres af de bedste. Det meste er altid noget juks.

Det interessante er, at Kultermann så udpræget ønsker de to grene af byggeriets udformning forenet – som de var det, før de tekniske skoler splittede os i en række specialgrupper. At Kultermann mener, de atter skal forenes i én person, er en anden ting, der næppe kan realiseres. Snarere må vi yderligere specialiseres i æstetiske arkitekter, detaillerende arkitekter, tilsynsførende, planlæggende, økonomieksperter, rene statik-ingeniører, installationsingeniører, produktionsplanlæggende ingeniører o. s. v., fordi de mange nye materialer og metoder, aluminium, kunststoffer, forspænding og præfabrikering ikke kan beherskes af een. Men kunne vi nå til et egentlig teamwork af de mange specialister, ville vi i realiteten nå det samme. Måtte den geniale, benådede, fra hvilken gruppe han så kom, blot være den åndelige leder.

Hvor positiv artiklen end er, så afslører den dog også, hvor meget, der endnu mangler i den gensidige forståelse. Lad være at oversættelsen har gjort det kunstige sprog direkte forskruet og til tider uforståeligt, selve ordene betyder åbenbart ikke det, folk almindeligvis tror. „Struktur" (endog „krystallinsk"!) betyder konstruktion. (Er der mindelser i ordet fra engelsk „structure"?). Gudskelov loves det os senere, at strukturen skal „frigøres". Maillart vil sikkert vende sig i sin grav over at have løst det umulige problem „Dækkonstruktion uden understøtning", og over at have opfundet de stadig ukendte „Dobbeltstangbroer" og „Dobbeltkassebroer". Absolut ubevægelige haller kaldes „dynamiske". Den store italiener, Nervi, påstås at have formuleret følgende som grundlag for vore fremskridt, som pkt. 1: „Oprindelse og udvikling af struktur-teorien, som med tilstrækkelig nøjagtighed og fuld sikkerhed tillader projekteringen af strukturernes mangfoldighed". Jeg har desværre ikke lært italiensk, men jeg ved, at Nervi er for genial til at have sagt noget sådant vås – rent bortset fra ordet struktur, der vel skyldes oversætteren. Er det bygningsstatikken, der menes? Iøvrigt er en del af de viste konstruktioner, især de sidste, uafviseligt smukke, dristige „strukturer", men de er absolut også så meget dyrere end det traditionelle, at de næppe bør ses som udtryk for andet, end hvad der *kan* nås, ikke for hvad der *bør* nås. Det var vist ikke forfatterens mening.

På denne baggrund kan man svare udlændinge fra de store lande mod syd og vest, som ofte er nedladende over for vort byggeri: Danske arkitekter frembringer også smukke ting, men måske ikke almindeligvis *så* fremragende som det „dristige" i udlandet, Til gengæld koster arbejderne mellem $^1/_3$ og $^1/_4$ af udlandets. Men se det *billigste* boligbyggeri i f. x. Frankrig og England: *Det* er da grimt (?) og koster tilmed 6–800 kr./m². Havde vi råd herhjemme, ville vore arkitekter gøre os til et arkitektonisk Mekka.

Kunne vi derfor ikke nå til at indse, at vi må lære at tale samme sprog – bogstaveligt og i overført betydning – og at udvikle et meget snævert samarbejde. Det er jo allerede i fuld spiring med smukke resultater, men det må udbygges. Vi kan sagtens i fællesskab konkurrere med udlandets arkitekter og ingeniører selvom kronisk valutamangel, spareknive, m²-priser, begrænsede opgaver, traditionelle byggeforskrifter, servitutter og andet skab er klodser om benene, klodser som man i de store lande lettere fejer væk, hvis klodserne da overhovedet eksisterer der.

Johs. F. Munch-Petersen

– – –

Oversættelser af kunstfilosofi er uhyre vanskelige at udføre tilfredsstillende. Vi skal gerne indrømme, at der kan være misforståelser i oversættelsen af Udo Kultermann's tyske manuskript. Der findes imidlertid en særlig terminologi eller slang på dette område, som man må være fortrolig med for at finde dækning for visse udtryk, f. eks. struktur.

De fleste arkitekter vil sikkert ved ordet struktur i den i artiklen anvendte sammenhæng forstå „konstruktiv opbygning til en bevidst form". Om det gør forståelsen af det af Munch-Petersen fremhævede citat af Nervi lettere er en anden sag. I Kultermann's manuskript lyder citatet således:

„Beginn und Entwicklung der Strukturtheorie, die mit genügender Genauigkeit und voller Sicherheit die Mannigfaltigkeit der Strukturen zu entwerfen erlaubt". Ved at oversætte *struktur* med *konstruktion* dækker man heller ikke meningen.

De for en ingeniør uforståelige og for arkitekter tillokkende „dækkonstruktioner uden understøtning" m. m. hedder hos Kultermann: unterzugslose Decke. Stabbogenbrücke, Zwillingsstabbogenbrücke, Zwillingskastenbrücke. Der er vi måske gået galt i byen. Vi prøver at være mere forsigtige en anden gang.

Johs. F. Munch-Petersens meget positive betragtninger om samarbejdet mellem ingeniører og arkitekter har glædet os meget. Hvis begge parter er enige om, at målet med projekteringen også er et arkitektonisk udtryksfuldt bygværk, kan vi i fællesskab nå det bemærkelsesværdige.

Redaktionen

Noter

Offentlig projekt-konkurrence om en skole i Birkerød

Birkerød kommunalbestyrelse indbyder danske arkitekter til at deltage i en projekt-konkurrence om en ny kommuneskole ved Høfdevangen i Birkerød. Projektet skal omfatte en fællesskole med plads til ca. 700 børn. Program og bilag udleveres fra den 3. februar i D.A.L.'s sekretariat.

Konkurrenceforslagene skal være indleverede senest mandag *den 20. april 1959* og vil blive bedømt af en komité, hvori D.A.L. er repræsenteret af arkitekterne M.A.A. Erik Holst, Eva Koppel og Kai Lyngstedt Larsen.

Til præmiering er afsat et beløb på kr. 30.000.–, heraf vil der blive uddelt en 1. præmie på kr. 15.000.–, og det resterende beløb fordeles efter dommerkomiteens skøn. Herudover vil der efter indstilling fra dommerkomiteen kunne indkøbes forslag à kr. 2.500.–.

Konkurrenceudvalget

Byplanopgaver i Syrien

Gennem Ministere des affair Municipale et rurales i Syrien er landsforbundet blevet gjort bekendt med at man i Syrien ønsker bistand til planlægningen af byer og landsbyer.

Det syriske ministerium ser gerne, at kvalificerede danske arkitekter og byplanlæggere tilbyder at deltage i dette arbejde. Tilbud skal være fremsendt senest d. 20. februar 1959.

Interesserede kan se det fra Syrien fremsendte materiale vedrørende denne sag ved henvendelse til landsforbundets sekretariat.

Nyt finansieringsinstitut

Boligselskaberne og bankerne har besluttet i fællesskab at oprette et finansieringsinstitut, der fra 1. april kan overtage nogle af de finansieringsopgaver, som åbnes med den nye boliglovs ikrafttræden. Som bekendt kan staten efter den nye lov yde garanti for 3. prioriteter. Indenfor disse rammer har provinsbankerne og sparekasserne allerede skabt mulighed for lån til parcelhusbyggeriet.

Det nye institut, som får navnet *Byggeriets realkredit-fond* kan yde lån til privat og socialt etageboligbyggeri samt til én- og tofamilies huse i hovedstadsområdet.

Et nedsat forretningsudvalg med bankdirektør Poul Ingholt som formand skal fungere som bestyrelse indtil den stiftende generalforsamling.

Afdelingschef i Boligministeriet, Viggo Nørby bliver direktør for det nye institut. Det er en udnævnelse, der i arkitektkredse er blevet modtaget med særlig glæde. Dér kender man Viggo Nørby som en personlighed, der med indsigt og dyb forståelse for byggeriets problemer altid har ydet positiv bistand til deres løsning.

Ophold på legatstiftelse i Holland

De Pauwhof er en legatstiftelse indrettet i en stor villa beliggende i en park ved hovedvejen fra Den Haag til Leiden, Haarlem, 10 km nord for Haag. Stiftelsen er oprettet med særlig henblik på at skaffe kunstnere og intellektuelle rekreationsophold.

Stiftelsen er normalt ikke indstillet på ophold under en måned, og der betales en beskeden pris for pension. Der optages ægtepar, men ikke børn. Henvendelse rettes til: Overvoorde-Gordon-stichting, De Pauwhof, Rijksstraatweg 420, Wessenaar, Holland.

Overgangsbestemmelserne om boligbyggeri

I boligministeriets cirkulære af 29. december 1958 gøres der rede for de bestemmelser, der skal lette overgangen til den nye lov om boligbyggeri.

Bl. a. for at sikre en stabil byggerytme vil der i perioden fr 1. april–30. september 1959 blive ydet statslån og tilskud eft reglerne i 1955-lovens kapitel II til indtil 4000 lejligheder i so ciale boligforetagender. Men i realiteten er der ved de allered udarbejdede projekter disponeret over disse penge.

I den samme periode kan der ydes statslån efter den gaml lovs kapitel IV til indtil 2000 lejligheder i parcel- og rækkehus for mindrebemidlede ejere.

I perioden 1. januar–30. juni 1959 kan der ydes statslån eft reglerne i 1955-lovens kapitel VA til indtil 3500 lejligheder parcel- og rækkehuse til brug for bygherren.

I begge de sidstnævnte tilfælde vil der udover de allered indsendte ansøgninger kunne bevilges tilsagn til yderligere e antal ansøgninger i den kommende tid.

De Bielkeske legater

Af De Bielkeske legater er nogle lodder på 600 kr. ledige fo unge lovende kunstnere (malere, billedhuggere og arkitekter ikke over 35 år, til uddannelse i deres fag, enten ved rejser elle på anden måde. Ansøgning om legatet – *hvortil skema ikke benytte* – må indeholde fuldstændig oplysning om den søgendes stilling derunder fødselsår og forhold i økonomisk henseende, og iøvrig om vedkommendes uddannelse og om øjemedet, hvori legate søges. Ansøgninger indsendes ledsaget af eventuelle anbefalinger til De Bielkeske Legater, Universitetskuratoriet, Studiestræde 6 København K, *inden 15. februar.*

Nye stole af Arne Jacobsen

Arne Jacobsen har tegnet to nye stole med tilhørende borde Det er ligeså udprægede industriprodukter som deres berømte forgængere fra de sidste fem år. Det er to typer polstrede stole en højrygget lænestol og en mindre hvilestol. De fleste vil nok blive lettere forundrede når de hører, at den store stol kun vejer 13 kg, og at den drejer let og ubesværet på en drejefod. Den lille stol vejer kun 7 kg og kan både fås med drejefod og med fast fod. Hemmeligheden er, at stolene er fremstillet af et særlig let plasticmateriale. Det støbes i en form, dækkes med et tyndt lag skumgummi og betrækkes derpå med stof eller læder. Foden er af letmetal, kun spindlen er af stål.

Stolene er elegant formet, de er fortræffelige at sidde i og prisen er ret rimelig. De er egnede til mange formål, men ikke mindst til restauranter, hoteller og lignende lokaler. I et kommende nummer af *Arkitektur* vil der blive bragt en mere udførlig omtale af stolene.

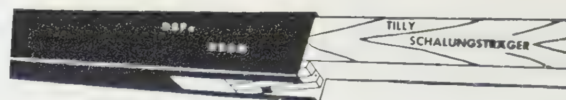

Forskallingsdrager med forlængelsesmuligheder

Ved prisudregningen af f. eks. et betonstøbt dæk indgår normalt som et ikke uvæsentligt led materialeprisen på en vis procentdel af det anvendte forskallingsmateriale, hvor bomme, stolper og dragere efterhånden skæres op fra den ene opgave til den anden. De lodret påvirkede stolper kan som oftest klares med sammenlaskede stykker – men med dragerne er hele stykker tømmer, der svarer til spændet mellem understøtningspunkterne, nødvendige, for at undgå risiko for sætninger. Der er i årenes løb fremkommet forskellige udmærkede løsninger på understøttelse af dækforskalling, men ofte er de baserede på ret kostbare stilladssystemer.

Tilly-forskallingsdrageren

der fremstilles i Tyskland, udmærker sig ved robust enkelhed, og ved, at den ved brug af ellers uanvendelige og kassable småstumper tømmer på få øjeblikke kan tilpasses en hvilken som helst ønskelig spændvidde. Drageren består i al sin enkelthed af en bjælkeformet, men hul krop, der er presset i 2 mm stålplade og rustbeskyttet ved neddypning i en speciallak. Bjælkekroppen er indvendigt 10 × 16 cm og i begge ender således indrettet, at et stykke 8 × 10 cm tømmer kan skydes ind. Tømmeret fastspændes med et par slag på en trækile, der er fast monteret på drageren, og ved hjælp af tømmerstykkerne, der

Den ene ende af drageren med det forlængede stykke tømmer fastk

Her ses dr i anvendelse mærke til støtningen, ikke må anb under tøm men kun ståldrageren

kan være fra 1 til 1½ m lange, kan dragerens ny længde varieres med en mulig forlængelse på 65 i begge ender.

Selve ståldrageren leveres i to længder: 3,30 m, kan trækkes ud til en længde på indtil 4,60 m, 2,20 m, der kan forlænges til 3,30 m. Understøtn gen af en sådan oplagt drager skal ske under s ståldrageren. Drageren er i Tyskland godkendt til lastning med et indtil 15 cm tykt massivt dæk ved afstand på indtil 75 cm, og med et 25 cm dæk en afstand på indtil 50 cm, og er på prøveanstal i Köln blevet prøvet med en belastning på bjæl midte på 1800 kg uden nedbøjning, og uden at fremkom revner i svejsesømmene.

BC-

„Tilt-up“ af store elementer på byggepladsen uden maskiner

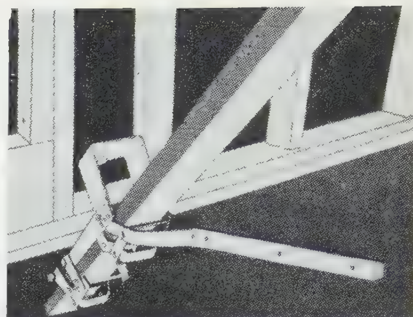
Den „spadserende“ donkraft hjælper tømreren

Moderne byggeris hyppige brug af store elementer hviler delvis på fremskaffelse af fornuftigt materiel til elementernes håndtering. Udover mekanisk materiel er der behov for hjælperedskaber, der muliggør anvendelse af store elementer også ved byggeri, hvor det større materiel ikke kan forventes at optræde.

Det at rejse et større tømrer- eller snedkerelement kræver mandfolk med kræfter. Det kræver imidlertid også forsigtighed, og er elementet af en vis længde, er det ikke blot et spørgsmål om at hæve en given vægt, men også om, at rejsningen sker uden at forårsage vridninger og beskadigelser.

Et simpelt stykke værktøj, en slags „spadserende“ donkraft, gør det muligt for tømreren at spare sine kræfter til bedre formål og muliggør en jævn og ensartet rejsning af et element.

Donkraften fabrikeres af det amerikanske firma Hoitsma Adjustable Scaffold Bracket Co., som også fremstiller bevægelige stilladskonsoller. Donkraften, hvis konstruktion og virkemåde fremgår af illustrationerne, er i en enkelt og robust udførelse. Et stykke 2 × 4″ tømmer, der også i dansk byggeri er en gængs dimension netop i forbindelse med bindingsværk, virker som løftestang og passer til donkraften.

Donkraften anbringes på et stykke 2×4″.

Bindingsværksvæg rejses let af to mand, uden at de behøver at lægge rygmuskler til.

Donkraften er i sin oprindelse konstrueret til a løfte bindingsværksvægge, men vil sikkert også kunn finde anvendelse ved mange andre løfte-operationer

Tilt-up metoden er iøvrigt ikke ukendt her i landet Ved opførelse af Herlev-forsøgshusene før Bellahøj punkthusene foretoges tiltning af betonelemente støbt i vandret stilling. Grejet, der også dengang va udviklet efter amerikansk forbillede, var svarende ti opgaven af noget kraftigere karakter. *BC-T*

byg med

linoleum

hyg med **linoleum**

En god arkitekt ønsker, at bygherren får gode materialer ude og inde. Derfor foreslår og specificerer arkitekterne af idag Linoleum til gulvene. Et moderne Linoleum gulv er et elegant gulv, der passer til moderne byggesæt. Det er et gulv, der med sine smukke farver og mønstre giver interiøret karakter, og Linoleum er et solidt gulv, der kan holde i årtier.

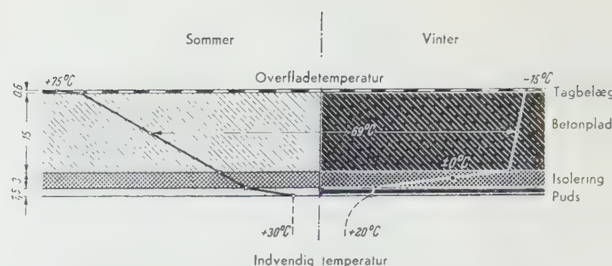
linoleum

-tidens gulv

Isolering af massive, flade tage

Wärmeschutz – aber richtig. Udsendt af det vesttyske boligministerium gennem Deutsches Bauzentrum. Köln, 1958. A 5, 10 sider, ill.

Medens det ved isoleringsforanstaltninger i forbindelse med f. eks. ydervægge og gulve i første række drejer sig om at holde den indvendige overfladetemperatur tilstrækkelig høj, opstår der ved massive, flade tage om sommeren tillige det problem, at beskytte det underliggende rum mod solvarmen og mod for store varmeudvidelser.

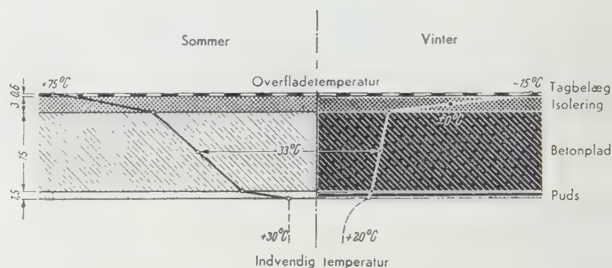

Snit i en 15 cm tyk massiv betonplade, hvor isoleringen er anbragt p undersiden. Pladens middeltemperatur sommer og vinter viser en forsk på omtrent 70° C.

Isoleringslaget bør ligge udvendigt

Massive, flade tage udvider sig om sommeren under indflydelse af solvarmen og trækker sig sammen i vinterkulden. Disse bevægelser kan blive så store, at der sker skader på tag og på væggene lige under taget. Ved stadigt, varmt sommervejr kan temperaturen på tagets overflade stige til mere end + 75° C, mens den i klare vinternætter kan falde til ÷ 15° C eller mere.

Ved massive, flade tage må isolationslaget derfor anbringes på ydersiden.

På denne tagplade er isolerinslaget lagt på den udvendige flade. Forske len mellem sommer- og vintermiddeltemperatur er her under det halve, 33° C

Dilationsfuger

Den massive tagplades bevægelser er foruden af betonens middeltemperatur, afhængig af pladens længde.

Erfaringsmæssigt bør en 15 cm tyk plade, der er 10 m lang, isoleres med 3 cm ekspanderede, bituminøs korkplader med en rumvægt på 200 kgm3 eller andr

isoleringsmaterialer med tilsvarende egenskaber. Der er en nøje sammenhæng mellem pladestørrelsen (afstanden mellem dilatationsfugerne) og isoleringslagets nødvendige tykkelse i relation til pladens bevægelser. Overstiger pladestørrelsen de 10 m, må isoleringslaget gøres tykkere for at undgå revnedannelser fra bevægelser i tagpladen. For store afstande mellem fugerne vil altså kunne betyde, at der må oplægges et isoleringslag, der er tykkere, og altså dyrere, end nødvendigt for at holde en gunstig middeltemperatur i betonpladen.

Ekstra isolering på undersiden

Hvis den massive tagplade overdækker f. eks. beboelsesrum, vil det ofte være ønskeligt at beklæde pladens underside, måske ved et nedforskallet loft eller med beklædningsplader på lister. Herved fremkommer et luftmellemrum, og altså en isolering af undersiden. Dette medfører, at betonens middeltemperatur bliver lavere om vinteren, og nødvendiggør, at den udvendige isolering øges. For eksempel vil en indvendig isolering med en k-værdi på 0,5 betyde, at den udvendige isolering, beregnet som ovenfor nævnt, må forøges med 1,5 cm, når pladelængden ikke overstiger 10 m. En plade med 12,5 m mellem dilatationsfugerne kræver en forøgelse af det udvendige isoleringslag med 4 cm.

Det udvendige isoleringslags afhængighed af pladestørrelse og indvendig isolering taler for, at statiske beregninger, beregning af varmetransmission og ev tuelle krav til udseende ved projekteringen samarb des for at opnå en løsning, der både tilfredsstiller tekniske fordringer og hensynet til økonomien.

BC-

Standard-Nyt

For et års tid siden påbegyndte Dansk Standar seringsråd i abonnement at udsende en publikatio „Standard-Nyt“ med oplysninger om det dans standardiseringsarbejde og om arbejdet i en ræk europæiske lande samt i Canada og USA.

Alle nye standards og eventuelt også standardfo slag fra 20 lande optages i „Standard-Nyt“, hvor t lige alle nye danske standards, offentliggjorte forsla nye udvalg o. a. af interesse fra standardiserin rådets virkefelt er samlet. Gennem „Standard-Ny holdes læserne ligeledes underrettet om det inte nationale standardiseringsarbejde.

På baggrund af markedsplanerne får denne pub kation forøget interesse. For i den fællesmarkedsafta mellem „de seks“, som trådte i kraft den 1. janu 1959, indgår også standardiseringsarbejdet – hvilk er en bekræftelse på den værdi for rationalisering omkostningsbesparelser, standardisering indebærer.

„Standard-Nyt“ udkommer midt i hver måned, abonnement kan tegnes hos Dansk Standardisering råd, Vesterbrogade 1, København V, til en pris 50,00 kr. pr. år.

O.

International standardisering af uvurderlig betydning

Præsidentskifte i den internationale standardiseringsorganisation

International standardisering er af stadig voksende betydni fremhævede Sir *Roger Duncalfe* i en udtalelse i forbi delse med sin fratræden her ved årsskiftet som præ dent i „International Organization for Standardiz tion" (ISO).

„Mine erfaringer som præsident har yderligere ove bevist mig om, at de fordele, vort arbejde kan brin Verden, er uvurderlige", fortsatte Sir Roger. Antal af de publicerede „ISO-Recommendations" er blev forøget i hurtigt tempo, og omfanget af det arbejd der er afsluttet eller står over for sin afslutning i ISC tekniske komiteer, er større end nogensinde.

Til ISO-præsident for de kommende tre år er val formanden for den finske standardiseringsorganis tion, professor *E. Wegelius*.

Otto Mønsteds Kollegium

Arkitekter: A/S Dominia

Håndværkere og leverandører

Anlægsarbejde: Stadsgartneren. *Udgravning, jord- og te rænarbejde, terrænbefæstelse, kloakarbejde, beton- og jer betonarbejde, murerarbejde, tømrerarbejde:* Rasmussen Schøtz. *Blikkenslagerarbejde, vand og sanitet:* Peter Jo hansen & Søn. *Snedkerarbejde (Perspektivavinduer):* A/ Novus. *Glasleverance:* Storr A/S. *Smedearbejde:* Olı Ferd. Schæbel. *El-installationer:* C. O. Olver. *Centra varme:* Brdr. Ryø. *Malerarbejde:* Anthon Hansens eft *Stenhuggerarbejde:* Brdr. Laursens Stenhuggeri. *Tagdæk ning:* Jens Villadsens Fabrikker A/S. *Asfaltgulve:* Dans Asfaltfabrik A/S. *Korkgulve:* Skivehus Kork. *Parke gulve:* Expanko A/S. *Akustisk regulerede lofter:* De Fyenske Trælastkompagni, Odense. *Akustisk regulered vægpaneler:* A/S K.A.S. *Stålvinduespartier:* H. J. Weng ler. *Ventilationsanlæg:* Schmoch & Co. *Elevatorer:* Th B. Thrige. *Façadebeklædning af aluminium, toiletskabe a aluminium:* Oxydan A/S. *Sovesofaer og arbejdsborde* Kvetny & Sønner, Birkerød. *Taburetborde:* Næstved Mø belfabrik, Næstved. *Stole og reoler i værelser:* Søbor Møbelfabrik. *Borde i spisekøkkener:* Thorengårds Kon tormontering. *Stole og borde i opholdsstuen:* Fritz Han sens eft. A/S. *Møbelstoffer og gardinstoffer:* L. F. Foght *Springmadrasser:* Lama. *Toiletpapirholdere, væglamper gange:* Grubert's Sønner A/S. *Øvrige belysning:* Loui Poulsen & Co. A/S. *Papirkurve:* Rich. Müller A/S *Skilte:* A/S Forza. *Hustelefon:* L. M. Ericson. *Leverin af Duc-tube slanger:* A/S Gravquick.

Indholdsfortegnelse for Byggeteknisk orientering

For at lette oversigten over artiklerne, der bringe på annoncesiderne, vil der i hvertandet nr. af *Arki tekten* være en indholdsfortegnelse. Denne vil normal være anbragt sammen med referatkortene for artik lerne på de egentlige tekstsider.

Meddelelser fra
DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

FN's tekniske bistandsprogrammer

Ledige ekspertstillinger

Oplyninger om fremgangsmåden ved indgivelse af ansøgninger om ekspertstillinger vil kunne fås ved henvendelse til udenrigsministeriet, „Det gule Palæ", Amaliegade 18, København K., tlf. Minerva 3060, lokal 1.

Indgivelse af ansøgninger om nedennævnte stillinger må ske omgående.

Pakistan PAK-63 E

Emne: Organisation og administration af kooperativt boligbyggeri.
Varighed: Et halvt år.
Tiltrædelse: Snarest muligt efter 30. januar 1959.
Tjenestested: Karachi.
Sprog: Engelsk.
FN's stillingsbeskrivelse:

In co-operation with the officers and advisers of the Government concerned with the general field of housing, building and planning, especially the Karachi Housing Authority, the expert shall assist in the organization of a building and loan society, draft the necessary legislation and procedures for its functioning, be responsible for a pilot project of the building and loan society and train Pakistani administrators in the special duties involved.

Kvalifikationer:
A housing administrator with academic training in economics or law and extensive experience in the organization and administration of building and loan societies such as in the United Kingdom or other Commonwealth countries, co-operative building societies as in Sweden or building and loan associations as in the U.S.A.

Centralamerika: LAT

Emne: Standardisering af byggematerialer.
Antal eksperter: Én.
Varighed: Ét år.
Tiltrædelse: Snarest muligt efter 6. februar 1959.
Tjenestested: Guatemala City.
Sprog: Spansk vigtigt. Engelsk eller fransk ønskeligt.
FN's stillingsbeskrivelse:

To follow up on the provisions of Resolution 61 (CCE) of the Central American Economic Co-operation Committee by:

1. assisting the Sub-Committee on Housing, Building and Planning of the Central American Economic Co-operation Committee

and the participating governments to:

(i) establish national organizations to develop standards for building materials, based on the metric system;
(ii) adopt a uniform module for design;
(iii) prepare building codes; and
(iv) co-ordinate these activities at the Central American level;

In carrying out these duties, the expert will:

(1) work in the Central American Institute of Industrial Technological Research (ICAITI) and make use of the facilities which this Institute will provide;
(2) co-operate with experts from other international organizations in this programme;
(3) visit the Central American countries, and
(4) submit his final report to the Central American Co-operation Committee.

Kvalifikationer:

Wide technological knowledge and experience in building material standards, modular coordination of design and building codes, with special refereference to Central American conditions.

Vedr. lokal offentlig idékonkurrence om en idrætshal m. m. i Haderslev.

SPØRGSMÅL:

1) Hvorledes skal udtrykket »selvstændigt praktiserende arkitekter« forstås?

SVAR:

Ved »selvstændigt praktiserende arkitekter« forstås arkitekter, der i praksis har tilkendegivet, at selvstændig arkitektvirksomhed *udelukkende* er deres hovederhverv.

SPØRGSMÅL:

2) Skal ordet »kantine« forstås således, at det er et rum til at spise i, eller er det et rum, hvorfra kaffe m.v. tilberedes og købes?

SVAR:

Ved kantine skal forstås et rum, der er i direkte forbindelse med samlingsstuen og hvor kaffe m.v. tilberedes og sælges over en disk.

STILLING SØGES

Arkitekt 30-40 år søges til interessant arbejde ved vedligeholdelse samt om- og tilbygning ved statsbygninger. Den pågældende må være i besiddelse af arkitekt- og administrative evner samt må være velbevandret i overslags-tilsyns- og tegnearbejde.

Se HFB side 619

Afgifter for byggesager i Frederiksberg Kommune

Det bekendtgøres herved, at boligministeriet den 12. november 1958 har stadfæstet nogle af kommunalbestyrelsen under 10. marts 1958 vedtagne ændringer af de i henhold til § 70 i bygningsloven for Frederiksberg Kommune fastsatte afgifter for så vidt angår skure og lagerbygninger samt beboelseshuse af ens type og endvidere ejendomme opført i veldædigt eller andet almennyttigt øjemed.

De ændrede afgifter kommer til anvendelse på byggesager, for hvilke andragender om byggetilladelse er fremsendt efter stadfæstelsen.

Ved henvendelse til byggesagsekspeditionen på Frederiksberg Rådhus, telefon Fasan 6601, lokal 391, vil særlig interesserede, og i det omfang oplaget rækker, kunne få tilsendt et eksemplar af de nye bestemmelser.

Frederiksberg Kommunes tekniske Forvaltning i januar 1959

For den rigtige mand kan stillingen være varig.
Løn: ca. kr. 20.000,00.
Skriftlig ansøgning med referencer til *Eva og Nils Koppel*, arkitekter M.A.A., Hundesøvej 3, Gentofte 4128-6112.

Kvalificeret medarbejder kan få ansættelse på tegnestue i Aalborg. Løn kr. 2000.– månedligt. Varigt arbejde kan påregnes. Billet mrk. 959 til *Arkitekten*, Bredgade 66, K.

Til tegnestuen søges nogle få velkvalificerede selvstændigt arbejdende arkitekter til projekteringen af den ny Polyteknisk Læreanstalt.
Skriftlig henvendelse med udførlige referencer bedes sendt til *Eva og Nils Koppel*, Hundesøvej 3, Gentofte.

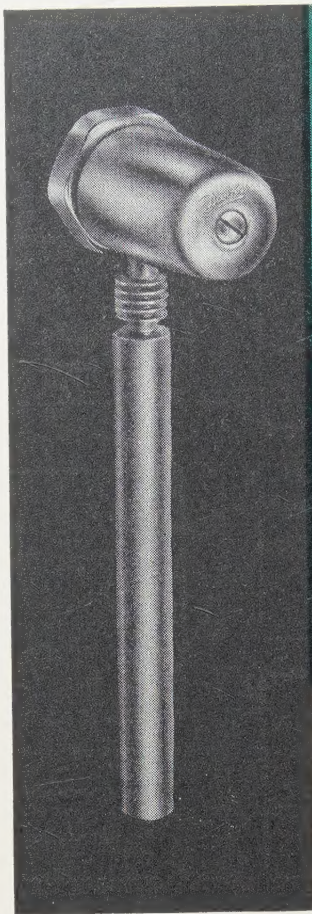
Ministeriet for Grønland, Hauserplads 3, K, søger: Til tjeneste i Grønland.

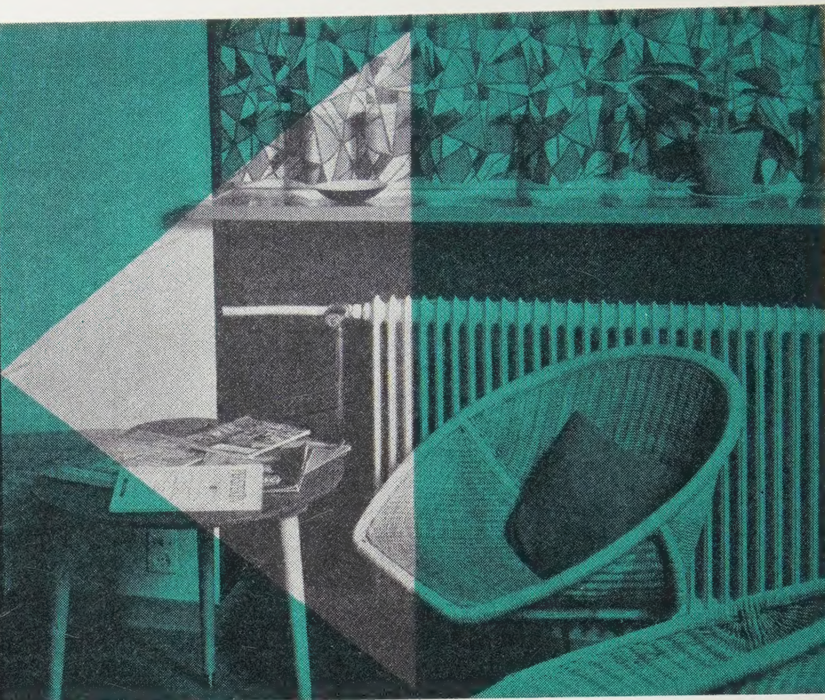
Arkitektkonduktør, erfaren, søges til opførelse af statens lufthavnsbygninger i Sdr. Strømfjord (Vestgrønland). Gode sprogkundskaber i engelsk vil være en fordel. Vedkommende ønskes ansat pr. 1. marts 1959 og vil herefter blive beskæftiget på ministeriets arkitektkontor indtil udrejsen, der forventes at ville finde sted i juli måned 1959. Hjemrejse i løbet af forsommeren 1960.
Under hensyn til boligforholdene vil familie ikke kunne medtages. Aflønning efter nærmere aftale.

Arkitekt med afgang fra akademiet og med god erfaring i projektering søges til tjeneste under teknisk konsulent ved landshøvdingeembedet i Godthåb. Vedkommende ønskes ansat pr. 1. marts 1959 og vil herefter blive beskæftiget på ministeriets arkitektkontor indtil udrejsen, der forventes at finde sted i løbet af maj 1959.
På grund af boligforholdene vil familien først kunne udrejse i løbet af efteråret 1959, men indtil da vil der blive ydet dagpenge som kompensation for dobbelt husførelse.
Iøvrigt vil stillingen blive aflønnet efter overenskomst mellem Finansministeriet og Danske Arkitekters Landsforbund.
Ansøgning med angivelse af hvilken stilling der søges og med udførlige oplysninger om alder, uddannelse og hidtidig beskæftigelse bilagt afskrift af eksamensbevis og eventuelle anbefalinger, tilstilles snarest ministeriet.

DUPLIKERING

Byggebeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

Danfoss termostatiske radiatorventil

NB. *Som følerelement til den nye type RAD anvendes elementer med løs føler til højt tryk.*
Type RA for varmtvandsanlæg leveres med fast føler, løs føler og med centralregulering.
RAD for damp leveres kun i udførelsen med løs føler.

Type RAD er, sammen med type RA for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg, den eneste eksisterende mulighed for effektiv temperaturregulering, fordi den monteres direkte på radiatoren som selvregulerende ventil, og regulerer temperaturen termostatisk i hvert enkelt rum.

Danfoss termostatiske radiatorventil for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg type RAD, som nu er kommet på markedet, fremstilles i rødgods med sæde og ventilplade af rustfrit stål, og leveres i størrelserne $^3/_8$″, $^1/_2$″, $^3/_4$″ og 1″.

Ventilerne er forsynet med temperaturskala, der dækker området fra 5° til 25° C, inden for hvilket område, den frit kan indstilles.

FABRIK FOR AUTOMATISKE KONTROLAPPARATER
NORDBORG . TLF. (044) 52222

KØBENHAVN	ODENSE	AALBORG	ÅRHUS	HERNING
GL. KONGEVEJ 1	VESTERGADE 44	NYHAVNSGADE 12	NY BANEGÅRDSGADE 45	BRORSONSVEJ 37
TLF. Hilda 3100	TLF. 11 50 75	TLF. 3 54 11	TLF. 3 55 11	TLF. 2811

Bianco Lunos Bogtrykkeri AS, Kbhvn.